

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Victoria Orlova

**Kulturní diplomacie Ruské federace na příkladu Ruského
kulturního střediska vědy a kultury**

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Víšek.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014-2018

BACHELOR THESIS

Victoria Orlova

**Cultural Diplomacy of the Russian Federation in the Case of the
Russian Center of Science and Culture**

Prague 2018

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Jiří Víšek.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Victoria Orlova

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu panu Mgr. Jiřímu Víškovi za jeho pomoc při psaní bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat své rodině, za veškerou podporu při studiu.

Anotace

Bakalářská práce Kulturní diplomacie Ruské federace na příkladu Ruského střediska vědy a kultury se zabývá kulturní diplomacií na příkladu Ruské federace a na příkladu činnosti Ruského střediska vědy a kultury. V první části podává odpovědi na otázku, jak je Rusko prezentováno v rámci kulturní diplomacie v České republice a jak tato prezentace napomáhá v nation branding Ruska. Druhá část analyzuje činnost Ruského střediska vědy a kultury.

Klíčová slova

Česká republika, diplomacie, kultura, kulturní diplomacie, kulturní politika, nation branding, Ruské středisko vědy a kultury, Ruská federace.

Annotation

The bachelor's thesis "Cultural Diplomacy of the Russian Federation in the Case of the Russian Center of Science and Culture" expands on the subject of cultural diplomacy of the Russian Federation based on the activity of the Russian Center of Science and Culture. The first chapter answers the question of how Russia is presented within the context of cultural diplomacy in the Czech Republic, and how its presentation helps the nation branding of Russia. The second chapter analyzes the activity of the Russian Center of Science and Culture.

Keywords

Cultural Diplomacy, cultural politics, culture, Czech Republic, diplomacy, nation branding, Russian Center of Science and Culture, Russian Federation.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 KULTURA.....	10
1.1 Vymezení pojmu kultura.....	10
1.2 Kulturní politika.....	11
2 DIPLOMACIE	14
2.1 Vymezení pojmu diplomacie.....	14
2.1 Veřejná diplomacie.....	15
2.2.1 Koncept měkké moci.....	17
3 KULTURNÍ DIPLOMACIE.....	19
3.1 Vymezení pojmu kulturní diplomacie.....	19
3.2 Nation branding.....	21
4 KULTURNÍ DIPLOMACIE RUSKA.....	25
4.1 Kulturní diplomacie SSSR v 20 – 40. letech.....	25
4.2 Kulturní diplomacie SSSR 1950-1990.....	27
4.3 Rozpad SSSR a kulturní diplomacie.....	30
5 KULTURNÍ DIPLOMACIE RF V ČR.....	38
6 RUSKÉ STŘEDISKO VĚDY A KULTURY V PRAZE.....	42
7 ANALÝZA ČINNOSTI RUSKÉHO STŘEDISKA VĚDY A KULTURY.....	46
7.1 Doporučení pro kulturní diplomacii Ruska v ČR.....	49
ZÁVĚR.....	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	57
SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce se zabývá tématem kulturní diplomacie. Jedná se o velice aktuální téma, neboť jednotlivé země se chtějí prezentovat na území jiných států v co nejlepším světle. K tomu velmi dobře napomáhá kultura se všemi jejími součástmi. Od 90. let se v souvislosti s kulturní diplomacií hovoří v odborné literatuře o konceptu tzv. měkké moci, jejímž autorem je Joseph S. Nye. Podle něho může stát dosáhnout svých politických cílů na mezinárodní scéně pozitivním působením na partnera.

Dalším důležitým aspektem podpory kladného obrazu země je nation branding. Jedná se o projekt vytvoření marketingového produktu ze státu. Poprvé byl tento koncept pojmenován na konci 90. let a od té doby se rozvíjí jako samostatný směr v marketingu. Odborníci se snaží vytvořit dobře zapamatovatelnou značku, která by v sobě nesla nejdůležitější pozitivní rysy dané země.

Z toho vyplývá, že každý stát se bude snažit propagovat sám sebe prostřednictvím speciálních institutů. Ovšem je třeba předeslat, že se nejedná o naprosté novinky, centra kultury při velvyslanectvích existovala již ve 20. století.

Toto téma si autorka vybrala, neboť má zájem o otázce propagace ruské kultury v Čechách, jelikož zde studuje a často se setkávala s otázkami týkajícími se ruské současné kultury, a to jak literatury, výtvarného umění, tak i kinematografie. Hledala možnosti, jak svým přátelům zprostředkovat svoji kulturu, přičemž se setkala s Ruským střediskem vědy a kultury.

Daná bakalářská práce se bude skládat ze 7 kapitol, přičemž v první kapitole budou vysvětleny pojmy kultura a kulturní politika, ve druhé kapitole budou vysvětleny pojmy diplomacie a veřejná diplomacie, ve třetí bude vymezení pojmu kulturní diplomacie, ve čtvrté kapitole představena kulturní historie Ruska z diachronního i synchronního pohledu, pátá kapitola se bude zabývat Kulturní diplomacií Ruska v ČR, ve šesté kapitole bude představena činnost Ruského střediska vědy a kultury. Sedmá kapitola bude analytická, bude v ní zhodnocena činnost RSVK na základě provedeného dotazníkového šetření, prozkoumání odborné literatury a rozhovoru se

zástupcem ředitele RSVK panem Olegem Soloduchinem. Na konci kapitoly bude představena možná strategie a doporučení pro zefektivnění činnosti RSVK.

Závěrečná práce si klade za cíl zodpovědět, jak je Rusko prezentováno v rámci kulturní diplomacie v České republice a jak tato prezentace napomáhá v nation branding Ruska.

Bakalářská práce bude vypracována na základě standardních vědeckých metod. V první, tedy teoretické části bude využita metoda literární rešerše, analýzy a syntézy. Ve druhé, tedy praktické části bude autorka pracovat s metodou dotazování a pozorování. Na základě získaných poznatků bude nastíněno možné zlepšení práce RSVK.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA ČÁST

1 KULTURA

1.1 Vymezení pojmu kultura

Pojem kultura vznikl už v dávných dobách. Původně se tímto pojmem charakterizovala kvalita práce v oblasti pěstování, opracovávání půdy, metalů nebo kamenů. Tento výklad pojmu kultura nejdříve obsahoval celou škálu lidské činnosti. Podle toho, jak se rozvíjelo lidské poznání v oblasti přírody a člověka samotného, rozšiřoval se i význam pojmu kultura.¹

Ve středověku slovo kultura asociovalo osobní vlastnosti a souviselo s vlastním zdokonalováním se. Během období renesance byla osobní dokonalost chápána ve smyslu humanistického ideálu. Z pohledu filozofů 18. století kultura znamenala rozum. Od druhé poloviny XIX století pojem kultury získává status vědecké kategorie. Ve 20. století z vědeckých názorů na kulturu definitivně mizí nádech romantismu, který jí dodával význam unikátnosti, tvůrčí snahy, vysoké morálky, osvobození od pout všedních dnů. Francouzský filozof Jean-Paul Sartre poznamenal, že kultura nikoho a nic nespasí a ani neospravedlní. Je však dílem člověka, člověk v ní hledá svůj odraz, poznává se v ní a pouze v tomto kritickém zrcadle může vidět vlastní tvář.²

Slovo kultura se používá v nejrůznějších významech, nejčastěji se však lze setkat s těmito definicemi. Kultura je souhrnem dosažených úspěchů lidstva v různých oblastech společenského života, současně se dá o kultuře uvažovat jako o způsobu organizace společenských vztahů obsažených v systému oficiálních a neoficiálních sociálních institucí.³ Rovněž je možné kulturu definovat jako stupeň osobnostního rozvoje, podíl člověka na rozvoji ve vědě, umění, právu, morálce a jiných oblastech.

¹ ВЫЖЛЕЦОВ, Г.П. *Аксиология культуры*. Санкт-Петербург :СПбГУ , 1996, s. 10-46. ISBN 5-288-01585-6.

² ДОЛГОВ, К.М. *От Кьеркегора до Камю*. Москва: Искусство, 1990, s. 23-50. ISBN 5-210-00104-0.

³ LE GOFF, J. *Kultura středověké Evropy*. Praha: Vyšehrad, 2005, s. 8-28. ISBN 978-80-7021-808-2.

Kulturu lze rozdělit na materiální a duchovní. Materiální kultura obsahuje především oblast materiální výroby a její produkty – techniku, nové technologie, komunikační prostředky, užité budovy a konstrukce, silnice a dopravní prostředky, obydlí, bytové předměty, oblečení aj. Duchovní kultura zahrnuje oblast duchovní a její výsledky – náboženství, filosofii, morálku, umění, vědu aj.⁴

V současné vědě existují stovky definic kultury. Nejvíce používanou je definice, kterou přijalo UNESCO v roce 1982 – kulturu chápeme jako „*souhrn distinktivních duchovních, materiálních a intelektuálních rysů, které charakterizují společnost. Nejde pouze o čistě umělecká vyjádření, ale také o životní styl, základní práva, hodnoty a tradice.*“⁵

Kultura je ze své podstaty multifunkčním systémem, avšak za hlavní funkci lze považovat funkci tvůrčí, jindy nazývanou též humanistická. Všechny ostatní funkce jsou s ní spojeny nebo z ní vyplývají.⁶

Není možné si představit mezinárodní politiku bez kultury, jelikož právě ona má významnou roli na politické scéně a v mezinárodních výměnách. Kulturní dialog vystupuje jako důležitý faktor při formování vztahů mezi zúčastněnými stranami vnějšího politického procesu a při vytváření image konkrétního státu v očích druhých. Kultura hraje zásadní roli při vylepšení atmosféry mezistátních kontaktů, jelikož úspěšný kulturní dialog vytváří předpoklady pro rozvoj vzájemných vztahů zúčastněných států z dlouhodobého hlediska.⁷

1.2 Kulturní politika

V roce 1785 jeden z otců-zakladatelů USA, Thomas Jefferson, který byl tehdy velvyslancem v Paříži, psal G. Madisonu, že pomocí kultury a umění je možné „*rozvíjet*

⁴ ЛЕВИТ, С. Я. *Культурология. XX век. Энциклопедия. Т.1.* Санкт-Петербург: ООО Алетея, 1998, s. 18-32. ISBN 5-7914-0022-5.

⁵ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost.* 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s.10. ISBN 978-808-6506-739.

⁶ GEERTZ, C. *Interpretace kultur.* Praha: SLON, 2000, s. 9-17. ISBN 80-85850-89-3.

⁷ HEYWOOD, A. *Politics.* 2 Edition. New York: Palgrave MacMillan, 2002, s. 48-61. ISBN 0-333-97131-0.

*vkus našich spoluobčanů, vylepšit jejich reputaci, zajistit pro ně úctu a světové uznání.*⁸ V současné době, kdy od napsání tohoto dopisu uběhlo více než 200 let, je role kultury v mezinárodních vztazích důležitější než role vzájemného pochopení mezi státy a politiky.

Kulturní politika představuje složitý a dynamický systém vzájemného působení státní moci, společnosti a kultury. Vztahy mezi jednotlivými prvky systému musí být vybudovány na principech tolerance a vzájemného respektu. Není možné, aby jeden z prvků byl dominantní a podřizoval si ostatní. Stát skrze své instituce a legislativní nástroje vymezí koncepci kulturní politiky, která by však měla být v souladu s očekáváním společnosti a neměla by být v rozporu s představami umělců.⁹

Na základě nejrůznějších mezinárodních úmluv, smluv a deklamací ministerstva kultury jednotlivých zemí vytyčí hlavní cíle kulturní politiky, k nimž obecně patří několik základních principů. Na prvním místě stát musí zaručit, že na jeho území bude panovat svoboda tvorby pro všechny umělce a tvůrce bez ohledu na jejich původ, politické nebo náboženské přesvědčení. Rovněž je nezbytné, aby byly vytvořeny takové podmínky pro občanské sdružování, v jehož rámci by mohly být realizovány nejrůznější kulturní aktivity. To s sebou nese další požadavek, a to požadavek na decentralizované rozhodování v celé oblasti kultury, není možné, aby byla tato oblast řízena pouze jedním orgánem. Je třeba vytvořit na každém stupni státní správy takové orgány, které by upravovaly, ale zároveň by neřídily svobodná rozhodnutí jednotlivých uměleckých spolků či jednotlivců.¹⁰

Stát musí v oblasti kultury zajistit také rovný přístup všech svých občanů ke kulturnímu bohatství s tím, že znevýhodněné skupiny, jako jsou například menšiny nebo osoby se zdravotním postižením, musí mít tento přístup usnadněný.

Rovněž je nezbytné, aby stát ochraňoval kulturní dědictví svých předků a pečoval o ně, aby bylo zachováno pro budoucí generace. Z toho důvodu musí stát podporovat výchovné a osvětové programy na všech stupních vzdělávacích institucí, aby mladá generace měla v úctě svoji kulturu a dokázala v budoucnu správně kulturní statky užívat.

⁸ *Extract from Thomas Jefferson to James Madison* [online]. Paris, 1785. Dostupné z: <http://tjrs.monticello.org/letter/1282>. Překlad autorka.

⁹ ИСАЕВ, Б.А. *Теория политики: Учебное пособие*. Санкт-Петербург: ООО Питер Пресс, 2008, s. 43-66. ISBN 978-5-91180-269-1.

¹⁰ KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. 5. vyd. Praha: Ekopress, 2014, s.18-36. ISBN 978-80-8692-960-6.

I když žijeme v globalizovaném světě, kde jakoby neexistovaly hranice, je nutné dbát, aby kultura nebyla vystavena negativním vlivům komercializace a globalizačním jevům, jako je například amerikanizace v kinematografii.

V neposlední řadě musí stát zajistit, aby měli všichni jeho občané volný přístup ke všem informačním zdrojům, aby se informace mohly volně v rámci kulturního prostředí šířit, a to bez ohledu na jakékoli hranice.¹¹

Když vlády rozvinutých zemí vytvářejí svoji kulturní politiku, tak se většinou soustředí na velice konkrétní a standardní kategorie, jakými jsou např. prostředky masové komunikace, informační prostředky, umění, vzdělávání a v některých státech rovněž sport. Avšak prostředky realizace kulturní politiky jsou více rozmanité, než se může na první pohled zdát. Patří sem rovněž granty a dotace, což je dnes poměrně rozšířený způsob podpory kultury, dále sociálně-společenské programy zaměstnanosti obyvatel a také vytvoření a udržování dobrých podmínek pro činnost v kulturní oblasti, ochrana historických památek aj.¹²

¹¹ MINISTERSTVO KULTURY. *Kulturní politika* [online]. Praha, 2001. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1030449-Ministerstvo-kultury-kulturni-politika.html>

¹² СОЛОВЬЕВ, А.И. *Политология*. Москва: АспектПресс, 2006, s. 56-70. ISBN 5-7567-0133-8.

2 DIPLOMACIE

2.1 Vymezení pojmu diplomacie

S pojmem diplomacie, diplomatický se lze setkat v běžném životě poměrně často. Podle Slovníku spisovného jazyka českého je tento pojem definován jako mnohovýznamový. Pochopitelně nejdříve je diplomacie charakterizována obecně, a to jako „úřední činnost státních činitelů ve věcech zahraničně politických; soubor norem o mezinárodních stycích států.“¹³ V přeneseném významu je možné hovořit o tom, že jde o „společenskou obratnost v jednání, sledující dosažení stanoveného cíle.“¹⁴

Autoři publikace *Diplomacie* k tomu dodávají, že termín mezinárodní se v českém jazyce používá k označení vztahů mezi národy, a proto by bylo lepší používat spíše termín mezistátní, který jasně definuje oblast předmětu zájmu.¹⁵ Veselý připomíná, že od konce 18. století se diplomacie chápe jako vedení mezinárodních záležitostí vyjednáváním. Tuto charakteristiku ve svých pracích poprvé užíval americký filosof Thomas Paine a britský filosof Edmund Burke.¹⁶ Z uvedených definic je patrné, že diplomacie jako činnost klade primární důraz na prosazení svých vlastních zájmů, a to především za použití nejrůznějších technik vyjednávání.

Již od počátku formování státních útvarů bylo nutné udržovat dobré vzájemné vztahy se svými sousedy. Existují písemné doklady ze 3. tisíciletí před naším letopočtem o dohodách mezi státními útvary v oblasti staré Číny a Indie. Je pochopitelné, že během historického vývoje se i tato velmi změnila. Zpočátku se vztahy mezi jednotlivými státy řídily spíše přáním panovníka, a proto byly velmi subjektivní. Taková situace panovala i na přelomu 16. a 17. století, kdy se diplomacie začala aktivně projevovat jako zvláštní typ státní činnosti. Tyto pozice pak v systému státní

¹³HAVRÁNEK, B., BĚLIČE, J., M. HELCLA a A. JEDLIČKY. *Slovník spisovného jazyka českého*. [online]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=diplomacie&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ KAVAN, J., Z. MATĚJKA a A. ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 8-13. ISBN 978-807380-079-6.

¹⁶ VESELÝ, Z. *Diplomacie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011,2014, s. 11-17. ISBN 978-80-7380-505-0.

moci nahradily speciální orgány státní správy. Moderní pojetí diplomacie však vzniklo až v 90. letech 18. století.¹⁷

Diplomacie je nástrojem realizace vnější politiky státu. V mezinárodních vztazích je s pojmem diplomacie spojené umění vést vyjednávání v rámci ukončení nebo řízení konfliktů, rozšíření a prohlubování mezinárodní spolupráce. V širokém slova smyslu je diplomacie vědou o vytváření vnějších kontaktů a mezinárodních vztahů mezi státy, v užším pojetí se pak jedná o umění vyjednávání.¹⁸

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1961, mezinárodně závazný dokument, vymezuje povinnosti diplomatických misí v pěti bodech. Dle tohoto dokumentu diplomatické mise zastupují vysílající stát ve státě přijímajícím, chrání zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím, a to v rozsahu dovoleném mezinárodním právem, vedou jednání s vládou přijímajícího státu, zajišťují všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímajícím státě a podávají o nich zprávy vládě vysílajícího státu, podporují přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjejí jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky.¹⁹

2.2 Veřejná diplomacie

O veřejné diplomacii se stále častěji hovoří jako o důležitém nástroji vnější politiky. Existuje celá řada definic veřejné diplomacie, například Jana Peterková ve své publikaci «Veřejná diplomacie» hovoří o 4 základních vymezení tohoto pojmu.

Podle ní je možné chápat veřejnou diplomacii jako protiklad tajné diplomacie. Tohoto vymezení se v diplomacii užívá již od roku 1919, kdy na Pařížské mírové konferenci vystoupil americký prezident Woodrow Wilson a odmítl tzv. tajnou diplomacii. Tedy způsob vedení zahraniční politiky prostřednictvím tajných jednání a na základě principu nezveřejňování nejrůznějších smluv uzavřenými mezi dvěma suverénními zeměmi.

¹⁷ KAVAN, J., Z. MATĚJKA a A. ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 28-40. ISBN 978-807380-079-6.

¹⁸ KAVAN, J., Z. MATĚJKA a A. ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 36-49. ISBN 978-807380-079-6.

¹⁹ Vyhláška č. 157/1964 Sb. z 25. 04. 1964, Vyhláška ministra zahraničních věcí o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích. In: Sbírnka zákonů České republiky, 1964. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-157>

OSN vyzývá své členy, aby veškeré mezinárodní smlouvy publikovaly v oficiální sbírce. Přesto je i dnes možné se s tajnou diplomacií setkat.²⁰

Veřejnou politiku lze chápat také ve smyslu veřejných záležitostí. Zde se pak hovoří o tzv. public affairs, tedy o adekvátním informování domácího obyvatelstva o krocích na půdě mezinárodní politiky. Vláda a ostatní vládní instituce zveřejňují a objasňují své kroky ve snaze vzbudit ve veřejnosti potřebu aktivně se zapojit do debaty o této problematice. Transparentní informace jsou nezbytné k získání důvěryhodnosti domácího obyvatelstva.

Veřejná politika lze rovněž charakterizovat jako nástroj prosazování cílů zahraniční politiky na území ostatních států. Jinými slovy se jedná o propagandu zájmů dané země na území druhé země, v níž chce dosáhnout svých cílů. V současné době se spíše používá následující definice.²¹

V neposlední řadě je veřejná politika procesem komunikace se zahraničním publikem. V tomto bodě se potom spojuje s tzv. měkkou silou, neboli soft power (tento termín bude vysvětlen v následující podkapitole). Země se snaží v zahraničí vytvořit svůj pozitivní obraz prostřednictvím posílení kulturních a ekonomických vztahů.²²

Veřejná diplomacie rozvíjí národní zájmy a zajišťuje národní bezpečnost skrze zkoumání nálad v zahraničním veřejném mínění, jeho informování a působení na ty, kdo toto mínění vytvářejí. Veřejná diplomacie je především zaměřena na masové publikum. Vychází z předpokladu, že veřejné mínění může mít značný vliv na místní vlády a politické systémy. Jakýkoliv druh veřejné diplomacie je zaměřen na konkrétní cílovou skupinu a využívá jazyk a obrazy, jež jsou pro danou skupinu přijatelné. Právě tento fakt napomáhá dosáhnout vytyčených politických cílů.²³

Veřejná diplomacie si klade za cíl rozšířit dialog mezi občany svého státu a zahraničními partnery. To nepochybně obnáší aktivní mezinárodní výměnu, vytváření informačních programů a propagaci vlastní kultury.

²⁰ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 20-36. ISBN 978-80-7380-125-0.

²¹ БЛИЩЕНКО, И.П. *Дипломатическое право*. 2-е изд. Москва: Высш. шк., 1990, s. 33-40. ISBN 5-06-001656-0.

²² VESELÝ, Z. *Diplomacie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 2014, s. 20-26. ISBN 978-80-7380-505-0.

²³ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 18-27. ISBN 978-808-6506-739.

2.2.1 Koncept měkké moci

Tématem veřejné diplomacie se detailně zabýval americký politolog a profesor Harvardské univerzity, autor koncepce tzv. *měkké moci* Joseph S. Nye. V roce 1990 Joseph S. Nye definoval tzv. *soft power*, neboli měkkou moc. Tento termín je však někdy překládán jako moc flexibilní, jelikož se jedná o moc informací, obrazů a komunikačních kanálů, moc, která je pohyblivá a flexibilní. Jedná se o strategii vnější politiky uplatňované k jiným zemím, jejímž základem je schopnost dosáhnout svých cílů skrze pozitivní působení na partnera. Autor také naznačil tři základní zdroje této flexibilní moci: kulturu, politické hodnoty a vnější politiku.²⁴

V současnosti získává faktor kultury jako součásti měkké moci ve světové politice nový rozměr, jeho působení na celosvětové sociálně-ekonomické procesy a mezinárodní vztahy skutečně roste. Z tohoto důvodu začínají státy více dbát o svoji kulturní politiku, pojem vnější kulturní politika se stává aktuálním, jelikož export, rozvoj a popularizace národní kultury, nebo naopak, odolnosti vůči vnější kulturní expanzi se jeví jako velice účinný nástroj diplomacie a je také efektivním způsobem, kterým lze bojovat za národní zájmy konkrétního státu.²⁵

Veřejná diplomacie není pouze jednou z dalších reklamních kampaní dané země v zahraničí, kromě jiného má také za úkol navazování dlouhodobých vztahů, které vytváří dobré podmínky pro státní politiku. Joseph Nye určuje tři dimenze veřejné diplomacie, jejichž základem komunikace s domácím i zahraničním obyvatelstvem a přispívají k vytvoření dlouhodobých kulturních vztahů.

První a nejdůležitější dimenzí je každodenní komunikace, ke které patří vysvětlení podstaty přijatých řešení a postupů ve vnitřní a vnější politice. K dané dimenzi také patří příprava k boji s krizí, neboť v případě vzniku informačního vakuua poté, co došlo k určitým událostem, se toto vakuum snaží zaplnit někdo jiný. Je proto nezbytné, aby existovaly scénáře, jakým způsobem na vzniklou situaci urychleně reagovat.

²⁴ NYE, J.S. *Soft Power: the Means to success in world politics*. New York: Public Affairs, 2005, s. 8-16. ISBN 978-1586483067.

²⁵ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, 13-17. ISBN 978-808-6506-739.

Druhá dimenze – strategická komunikace, pod kterou si autor představuje účelnou diskuzi o politických tématech důležitých pro USA, která je však hodně podobná politické nebo reklamní kampani.

Třetí dimenzí veřejné diplomacie je rozvoj pevných vzájemných vztahů s klíčovými osobnostmi po dobu mnoha let, resp. desetiletí, pomocí stipendií, výměnných programů, vzdělávání, seminářů, konferencí a přístupu k informačním prostředkům.²⁶

Veřejná diplomacie představuje lidskou dimenzi vnější politiky a je klíčovým elementem paradigmatu mezinárodních vztahů zaměřených na vyřešení aktuální úlohy zajištění kulturně-civilizačního soužití současného světa, které má za cíl humanizaci a harmonizaci vztahů na mezinárodní scéně.²⁷

²⁶ NYE, J.S. *Soft Power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs, 2005, s. 22-29. ISBN 978-1586483067.

²⁷ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 23-27. ISBN 978-80-7380-125-0.

3 KULTURNÍ DIPLOMACIE

3.1 Vymezení pojmu kulturní diplomacie

Jak je známo, reputace státu na mezinárodní úrovni se určuje na základě mnoha faktorů. Není to pouze politická moc, politický vliv a ekonomická zdatnost, ale také sem patří kulturní potenciál. Šíření svého kulturního dědictví v zahraničí, propagace výuky svého jazyka, rozšíření kulturních výměn – to vše patří k největším priority států a je nedílnou součástí jeho vnější politické strategie.²⁸

Mezinárodní komunikace ve sféře kultury má stejně dlouhou historii, jako ve sféře politiky a ekonomiky. Rozvíjela se nárazově pod tlakem přirozené potřeby národů přizpůsobit se zkušenostem a vymoženostem sousedů a to jak v oblasti kultury, tak i ve všech ostatních sférách lidské činnosti. Zároveň však tu byla potřeba sdílet vlastní kulturní zdroje.

Kulturní diplomacie je oblastí diplomatické činnosti, která je spojena s využitím kultury jako objektu a prostředku k dosažení základních cílů vnější politiky státu, vytváření dobrého jména státu, popularizaci kultury a národního jazyka.²⁹

Kulturní diplomacie v praxi existuje už po dobu několika staletí. A také v dnešní době je dynamickou a inovativní oblastí vědeckých výzkumů. Zatímco pojem kulturní diplomacie vznikl poměrně nedávno, jeho použití v praxi se uskutečňuje v průběhu celé historie lidstva, o čemž svědčí výzkumníci, cestovatelé, obchodníci, pedagogové a umělci, na které můžeme pohlížet jako na příklady neoficiálních vyslanců nebo kulturních diplomatů (např. vytváření stálých obchodních cest dovoluje realizovat výměnu informací mezi obchodníky a zástupci vlády). Tento typ kulturní výměny lze označit jako příklad rané kulturní diplomacie.

Kulturní diplomacie se snaží využívat kulturních prvků, aby následně mohla vytvářet takové hodnoty, díky nimž se budou cizinci dívat pozitivně na místní obyvatelstvo státu, jeho kulturu i politiku. Dále podporuje rozšíření vzájemné

²⁸ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 14-18. ISBN 978-808-6506-739.

²⁹ ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 32-41. ISBN 5-8243-0103-4.

spolupráce mezi jednotlivými státy, ale v určitých případech se může snažit i o vyvolání změn politického prostředí státu. Důležitým úkolem je také ochrana národních zájmů na území cizího státu. Prostřednictvím kulturních nástrojů také ochraňuje národní zájmy, odvrací, reguluje a zmenšuje následky mezistátních konfliktů.³⁰

Kulturními nástroji v rámci kulturní diplomacie se má na mysli především umění, a to včetně divadla, kinematografie, hudby, tance, výtvarného umění a sochařství, dále jsou to veletrhy, a to včetně mezinárodního veletrhu EXPO. Velice účinnými jsou rovněž vzdělávací výměnné programy akademického a vědeckého charakteru, zahraniční jazykové kurzy, s čímž je spojena i literatura. Stát může v zahraničí zakládat knihovny, podporovat překládání děl národního významu do cizích jazyků, stejně tak jako podporovat vysílání televizních zpráv a kulturních programů do ciziny. V oblasti religiózní diplomacie se může snažit o prohloubení dialogu mezi jednotlivými náboženstvími.³¹

Mezi subjekty kulturní diplomacie zpravidla řadíme orgány státní správy, hospodářské subjekty, jež jsou podporovány státem jako monopolisté ve vnější politické činnosti, nestátní organizace.³²

Jedním ze základních směrů kulturní diplomacie je vytváření dlouhodobých vztahů s obyvatelstvem pomocí kulturních programů a akademických výměn, grantů, stipendií, tréninků, konferencí a také pomocí přístupu k informačním kanálům. Na základě všeho zmíněného lze tvrdit, že kulturní vztahy mohou být efektivním nástrojem veřejné diplomacie a přispívat k formování dobré image státu na mezinárodní scéně.

³⁰ WALLER, J.M. *Strategic Influence: public diplomacy, counterpropaganda and political warfare*. Washington: The Institute of World Politics Press, 2009, s. 67-71. ISBN 978-0-9792-2364-8.

³¹ Tamtéž, s. 82-87.

³² ЗОЛОВА, Т. В. *Дипломатия. Модели, формы, методы*. Москва: АспектПресс, 2013, s. 43-51. ISBN: 978-5-7567-0690-1.

3.2 Nation branding

Již od pradávna se lidé intuitivně zabývali tím, co bychom dnes označili jako *nation branding*, čili teritoriální marketing. Ve snaze vytvořit příznivé podmínky k tomu, aby mohly být naplněny cíle propagace určité země (území), používali lidé nejrůznějších komunikačních strategií.

Historii brandingu je možné vysledovat již na počátku 13. století př.n.l., kdy si řemeslníci začali unikátním způsobem označovat své výrobky. Značka pak sloužila jako důkaz kvality určitého výrobku. Takové značky lze najít na starobylém čínském porcelánu, na výrobcích z Indie, antického Řecka aj. Ve středověku byl tento způsob již všeobecně rozšířený, prakticky neexistoval řemeslník, který by neměl vlastní značku. V roce 1226 byl v Anglii přijat zákon o povinném označování všech pekařských výrobků obchodní značkou. Všechny tyto metody se ukázaly jako velmi účinné, neboť pomáhaly prodávat zboží vynikající kvality. Řemeslníci začali organizovat jednotlivé cechy, jejichž členové museli dodržovat přijatá pravidla. Tato praxe se zaváděla i v koloniích a rovněž našla své uplatnění při osídlování Severní Ameriky. V pozdějších stoletích se znalosti v oblasti brandingu prohlubovaly a staly se jedním z nejdůležitějších obchodních principů.³³

Podle Tomalové je nation branding konceptem vycházejícím z pravidel public relations, jehož hlavním cílem je vytvořit národní značku srozumitelnou na světové scéně a jasně charakterizující daný stát.³⁴ Peterková k tomu však poznamenává, že pojem nation branding je poněkud problematický u mnohonárodnostních států, jako je například i Ruská federace.³⁵ Proto se v literatuře věnované tomuto tématu setkáme spíše s pojmem branding země. Z tohoto důvodu i v dané práci bude tento pojem používán.

Branding země je zaměřen na překonání deficitu materiálních a nemateriálních zdrojů v regionu. Základem tohoto konceptu je rozšířit povědomí o výjimečnosti regionu

³³ AAKER, D. *Building Strong Brands*. New York: Free Press, 1996, s. 8-11. ISBN 978-0029001516.

³⁴ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 33-37. ISBN 978-808-6506-739.

³⁵ PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 28-32. ISBN 978-80-7380-125-0.

mezi širokou veřejností. Teritoriální branding není synonymem pro teritoriální marketing a zároveň není ani veřejnou diplomacií, ale při realizaci projektů brandingů se využívají stejné nástroje jako u uvedených dvou disciplín. Na základě těchto nástrojů se brand země sává jejím hlavním kapitálem, který je podle mínění S. Anholtů třeba chápat jako strategický přístup k rozvoji národních výhod a směřování dané země.³⁶

Na konci 90. let minulého století použil Simon Anholt ve své stati poprvé termínu nation branding, což odstartovalo nový počátek odvětví marketingu a otevřelo nové perspektivy propagace jednotlivých států na základě principů brand-marketingu.

Myšlenka propagace státních územních celků vycházející ze zásad marketingu běžného zboží se rychle rozšířila a státy pověřily renomované experty, aby pro ně vytvořili nejlepší marketingovou strategii.³⁷ Anholt se stal hlavním tvůrcem komplexního, diverzifikovaného přístupu k teritoriálnímu marketingu, který vystoupil jako protipól ke speciálnímu marketingu zaměřenému pouze na jeden aspekt (např. na cestovní ruch).³⁸

Obecně lze národní brand popsat pomocí šesti charakteristických faktorů země, a to turistické hodnoty, lidského kapitálu, kvality exportního zboží, právního prostředí, podpory kultury a sportu, investiční přitažlivosti. Turistickou hodnotou se má na mysli zájem o návštěvu daného regionu, přitažlivost jeho přírodních a kulturních památek. Lidský kapitál se měří jako mínění veřejnosti o úrovni vzdělanosti, kvalifikovanosti pracovní síly, otevřenosti společnosti a jiných faktorech, a to včetně předpokládané úrovně otevřenosti či uzavřenosti obyvatelstva. Kvalitou exportního zboží se rozumí ustálené představy o výrobcích a službách daného státu a důvody, proč kupující záměrně vyhledávají nebo se vyhýbají nákupu produkce či využití služeb pocházejících z konkrétní země. Velmi důležitým faktorem je otázka právního prostředí konkrétního státu. Sleduje se, jak vlády daných států dodržují zákony, zároveň se měří i vnímání politiky státní politiky v rámci globálních otázek, jakými jsou např. demokracie, právo, chudoba nebo ekologie. Faktor podpory kultury a sportu vyjadřuje, jakým způsobem je

³⁶ ANHOLT, S. *Competitive Identity: the new brand management for nations, cities and regions*. New York: Palgrave Macmillan, 2007, s. 8-14. ISBN 978-0230500280.

³⁷ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 32-36. ISBN 978-808-6506-739.

³⁸ DINNIE, K. *Nation branding: concept, issue, practice*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2008, s. 11-17. ISBN 978-0750683494.

vnímáno kulturního dědictví každého ze států a jaká je úroveň současné kultury, do které spadá např. kinematografie, hudba, výtvarné umění literatura a sport. Posledním faktorem je investiční přitažlivost, tedy zájem o danou zemi jako o místo k bydlení. Porovnává se schopnost každého státu přilákat obyvatele ke stálému bydlení, práci nebo studiu. Rovněž se zjišťuje, jak lidé vnímají sociální a ekonomickou situaci státu.³⁹

Tyto faktory vytvářejí tzv. šestiúhelník národních brandů, který ilustruje základní oblasti působení národního brandu a současně s tím vysvětluje proces budování brandu.⁴⁰

Obrázek 1: Šestiúhelník národních brandů

Zdroj⁴¹

³⁹ GOVERS, R. a F. GO. *Place Branding: glocal, virtual and physical identities, constructed, imagined and experienced*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009, s. 12-15. ISBN 978-0230230736.

⁴⁰ ЗОЛОВА, Т. В. *Дипломатия. Модели, формы, методы*. Москва: АспектПресс, 2013, s. 46-49. ISBN 978-5-7567-0690-1.

⁴¹ Autor práce, 2017

Základní silou národního brandu je jeho svébytná identita. Právě to je základ, na němž lze budovat veřejné mínění, vztahy s cílovou skupinou a její asociace s tímto brandem.⁴² Zdrojem poznání brandu je soubor představ, hodnot, charakteristických zvláštností, kultury, slov, obrazů, jež dohromady vytvářejí u cílové skupiny konkrétní asociace s brandem země. Z toho důvodu je nutné, aby se při vytváření brandu postupovalo podle následujícího schématu: hledání hodnot, charakteristik a rysů, které musí vyvolat asociaci s brandem; určení identity brandu; transformace identity do konkrétní nabídky pro spotřebitele ve formě služeb, produktů aj.; komunikace a propagace vhodným způsobem.

S tímto přístupem se ztotožňuje i Wally Olins, který tvrdí, že v základu národních brandů musí stát určitá klíčová myšlenka, která bude odlišovat stát a zdůrazňovat národní charakteristiky efektivním a poutavým způsobem. Podle Olinse musí klíčová myšlenka nacházející se v základu brandu splňovat čtyři podmínky. Jednak musí působit jak na emoční, tak i na racionální úrovni, aby se dotkla citů i myšlení lidí. Dále musí být relevantní pro všechny cílové skupiny brandu. Rozhodně musí být výjimečná a v neposlední řadě je nezbytné, aby byla pravdivá. Musí vypovídat o podstatě brandu, vyhýbat se klišé a zdůrazňovat koncepci, kterou cílové skupiny budou přijímat jako realistickou a inspirativní.⁴³

Mezi základní cíle brandingů patří nárůst zájmu turistů o danou zemi, dosažení okamžitého rozpoznání identity země, zapojení zahraničních investic, podpora rozvoje vnitřního trhu, což v důsledku vede k růstu exportu. K vedlejším cílům se řadí získání talentovaných a kvalifikovaných pracovníků a zvyšování úrovně vysokých škol v rámci větší poptávky o studium ze strany zahraničních studentů.⁴⁴

Branding země se úspěšně využívá v mnoha státech, jakými jsou například Kanada, USA, Francie, Velká Británie, Japonsko, Čína, Jižní Korea, JAR, Nový Zéland a mnohé západoevropské státy.⁴⁵

⁴² DINNIE, K. *Nation branding: concept, issue, practice*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007, s. 20-26. ISBN 978-0750683494.

⁴³ OLINS, W. *Brand New: Nová podoba značek*. Praha: Slovart, 2016, s. 12-15. ISBN 978-80-7529-047-2.

⁴⁴ TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 28-34. ISBN 978-808-6506-739.

⁴⁵ DINNIE, K. *Nation branding: concept, issue, practice*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007, s. 14-17. ISBN 978-0750683494.

4 KULTURNÍ DIPLOMACIE RUSKA

4.1 Kulturní diplomacie SSSR v 20 – 40. letech

Mezinárodní reputace jakéhokoliv státu se určuje nejen na základě politické váhy, ale také jeho kulturního potenciálu. Rozvoj kulturní diplomacie probíhal v Rusku, tak jako i v jiných státech, od počátku vzniku státu. Během historického vývoje zaznamenala tato oblast také mnoha velkých změn.

Sovětský svaz se od svého vzniku v diplomacii snažil o důsledné prosazování svých cílů, což však s ohledem na vnitřní i vnější politickou situaci nebylo jednoduché. Po svržení cara a ustanovení bolševické vlády bylo třeba od základu změnit stát, a to po stránce ekonomické, technické i kulturní tak, aby všechny kroky odpovídaly ideologickým základům komunistické strany. Cíle politiky v oblasti vývoje mezinárodních kulturních styků SSSR byly ohraničeny překonáváním diplomatické blokády státu od roku 1920, dále vnitřními problémy při industrializaci a kolektivizaci.⁴⁶

Termín kulturní diplomacie se poprvé objevil ve 30. letech a původně měl zřejmý nádech propagace, jelikož přesně charakterizoval politiku SSSR. Americký vědec F. Barghoorn popisoval tento pojem jako „*manipulaci s kulturními materiály a oblast zaměřenou na propagaci*“.⁴⁷ Ve 20 - 30. letech měla vláda SSSR zájem o vytvoření pozitivního obrazu státu na Západě. Industrializace, která tehdy v Sovětském svazu začala, vyžadovala zapojení zahraničních technologií a pracovníků v oblasti stavební a technické. K dosažení vnějších politických cílů státu využívala sovětská vláda mimo jiné metody kulturní diplomacie.⁴⁸

⁴⁶ ГОЛУБЕВ, А. В. *Формирование образа Советской России в окружающем мире средствами культурной дипломатии, 1920-е - первая половина 1940-х гг.* Санкт-Петербург: Институт российской истории РАН, 2016, s. 54-59. ISBN 978-5-8055-0296-6.

⁴⁷ BARGHOORN, F. C. *The Soviet cultural offensive: the role of cultural diplomacy in Soviet foreign policy.* Westport, Conn.: Greenwood Press, 1960, s.14. ISBN 9780837183343.

⁴⁸ ГОЛУБЕВ, А. В. *Формирование образа Советской России в окружающем мире средствами культурной дипломатии, 1920-е - первая половина 1940-х гг.* Санкт-Петербург: Институт российской истории РАН, 2016, s. 60-67. ISBN 978-5-8055-0296-6.

Formováním politiky se zabývaly nejvyšší stranické orgány spolu s významnými kulturními a vědeckými institucemi, tím nejvýznamnějším bylo Všeruské společenství kulturních styků se zahraničím (VSKS). VSKS bylo vytvořeno roku 1925 jako celosvazová organizace a koordinovalo činnost v oblasti kulturních styků se zahraničím všech svazových republik a velkých vědeckých a kulturních center státu. Bylo vytvořeno Ukrajinské, Běloruské a Zakavkazské společenství kulturních styků se zahraničím, pobočky VSKS byly otevřeny v Leningradu, Vladivostoku, Taškentu. Členství v VSKS mělo jak kolektivní, tak i individuální formu. Prostředky společenství se skládaly z členských příspěvků, příjmů z různých činností VSKS a také z podpory zainteresovaných zařízení a organizací. Během prvních let činnosti mělo společenství ve své struktuře oddělení vědy a techniky (včetně sekcí v oblasti jednotlivých odvětví) a také umělecké oddělení (sekce divadelní, hudební, kinematografická, literární, architektonická). Činnost VSKS byla založena na aktivní mezinárodní kulturní výměně, v rámci společenství fungovala agentura zabývající se přijímáním a zaměstnáváním cizinců, vydáváním publikací v mnoha světových jazycích a organizováním výstav a literárních večerů s ruskými umělci.⁴⁹

V tomto období dosáhla velké popularity zkušenost s kulturní výměnou, když do státu byla pozvaná elita západní inteligence – slavní filozofové, spisovatelé a společenští aktivisté, kteří toužili na vlastní oči poznat stát slavného sociálního experimentu. SSSR tehdy navštívili H. Wells, R. Rolland, B. Russel, A. Gide a jiné známé osobnosti vědy a kultury. Kontrolu a dohled nad pobytem zahraničních hostů uskutečňovalo samo Politbyro a osobně i Stalin.⁵⁰ V rámci kulturní diplomacie měla zvláštní postavení speciální technika uvítání hostů. Organizovala se setkání se sovětskou politickou smetánkou, pořádaly si velkolepé uvítací večery. Důležitým nástrojem vytváření pozitivního obrazu SSSR byly dlouhé besedy Stalina se zahraničními spisovateli a filozofy o otázkách širokého spektra mezinárodních a vnitřních problémů. Tak například v roce 1931 přijal Stalin George Bernarda Shawa

⁴⁹ MLYNÁŘ, Z. *Krise v sovětských systémech od Stalina ke Gorbačovovi*. Praha: Prospektrum, 1991, s. 20-26. ISBN 80-85431-17-3.

⁵⁰ КРИНКО, Е. Ф., И. Г. ТАЖИДИНОВА И Т. П. ХЛЫНИНА. *Повседневный мир советского человека 1920-1940-х гг: жизнь в условиях социальных трансформаций*. Ростов-на-Дону: ЮНЦ РАН, 2009, s. 76-89. ISBN 9785435800197.

a Emila Ludwiga, v letech 1927, 1932, 1933 a 1934 Henriho Barubusse, v roce 1934 Herberta Wellse v roce 1935 Romaina Rolannda, v roce 1937 Liona Feuchtwangera.⁵¹

V důsledku toho lze říct, že ve 20. a 30. letech byla v SSSR poprvé na světě vytvořena obrovská organizace, která uskutečňovala koordinaci mezinárodní spolupráce. Její charakteristickou zvláštností bylo, že měla rysy společenské organizace a státní instituce. V té době to bylo možné označit za novátorskou metodu managementu mezinárodní kulturní spolupráce. Organizace podobného typu a velikosti se objevily v jiných státech až po ukončení II. světové války. Při jejich zakládání se uplatňovala zkušenost VSKS.⁵²

Někteří současní badatelé v rámci tohoto přístupu i nadále vidí kulturní diplomacii v kontextu prosazování a propagace zájmů státu na mezinárodní scéně prostřednictvím kultury, vědy a umění. Například A. V. Golubev, charakterizuje období mezi lety 1929 a 1939 jako *hvězdný čas* sovětské kulturní diplomacie a dává jí následující definici: „*Kulturní diplomacie znamená, že stát využívá společenské a vědecké kontakty v rámci dosahování politických, diplomatických a propagačních cílů, ať již existujících anebo speciálně stanovených.*“⁵³

4.2 Kulturní diplomacie SSSR 1950-1990

V SSSR existoval předpoklad, že pokud se zajistí *pravdivé* rozšiřování informací o skutečném stavu věcí uvnitř státu, mimo jiné i prostřednictvím kulturních akcí, bude muset veřejnost v zahraniční přiznat převahu jednoho systému nad druhým. Například USA kladly zvláštní důraz na význam světových turné amerických jazzových, obzvláště

⁵¹ КАБАНОВ, В. Т. *Вождь и культура. Переписка И. Сталина с деятелями литературы и искусства. 1924–1952. 1953–1956.* Москва: Человек, 2008, s. 58-70. ISBN 978-5-903508-33-4.

⁵² ДЮЛЛЕН, С. *Сталин и его дипломаты: Советский Союз и Европа 1930-1939 гг.* Москва: РОССПЕН, 2009, s. 64-69. ISBN 9785824311686.

⁵³ ГОЛУБЕВ, А. В. *Формирование образа Советской России в окружающем мире средствами культурной дипломатии, 1920-е - первая половина 1940-х гг.* Санкт-Петербург: Институт российской истории РАН, 2016. s. 5. ISBN 978-5-8055-0296-6.

černošských hudebníků, jelikož se předpokládalo, že improvizací charakter jazzové hudby nejlépe odráží americké ideály svobody a demokracie, a srovnání černošských hudebníků se světovými hvězdami mělo zjemnit existenci vážných rasových problémů v USA. Ve snaze propagovat vlastní socialistické ideály kladl Sovětský svaz hlavní důraz na organizaci turné orchestrů klasické hudby a baletu. Takový přístup garantoval Sovětskému svazu obdiv západního publika, které bylo fascinováno úrovní sovětského vzdělávacího systému a poněkud idealizovaným, romanticky zabarveným stylem života obyčejných sovětských občanů, který se odrážel v uměleckých dílech epochy socialistického realismu.⁵⁴

Po smrti Stalina a změnách v oblasti politiky začal být výše zmíněný VSKS vnímán jako instituce ztělesňující principy stalinismu, a proto byla jeho činnost v 50. letech ukončena. Vystřídaly ho dvě nové organizace vytvořené v září roku 1957. Jednalo se o Svaz sovětských spolků přátelství a kulturních styků (SSSP) a Státní radu kulturních styků při Svazu ministrů SSSR.⁵⁵

Svaz sovětských spolků přátelství a kulturních styků se zahraničními státy byl masovým dobrovolným svazem sovětských veřejných organizací, které měly za cíl rozvíjet a upevňovat přátelství a kulturní spolupráci národů Sovětského svazu se zahraničním. Nejvyšším orgánem byla Všesvazová konference, řídicím orgánem mezi konferencemi byla Rada a výkonným orgánem bylo Prezidium.⁵⁶

V roce 1975 SSSP sdružoval 63 spolků přátelství s jednotlivými státy, a to včetně dvanácti spolků přátelství se socialistickými státy, spolky SSSR-Francie, SSSR-Velká Británie, SSSR-Finsko, SSSR-Itálie; 3 asociace přátelství a kulturních styků (s arabskými státy, africkými státy a státy Latinské Ameriky); 11 asociací a sekcí zástupců vědy a kultury; 14 státních spolků, 6 oddělení SSSP ve státech Ruské sovětské federativní socialistické republiky. Do SSSP rovněž spadala Asociace družby sovětských a zahraničních měst. Spolky přátelství spojovaly 25 tisíc institucí, kolchozů, sovchozů, vzdělávacích zařízení, vědeckých a kulturních center. Na práci SSSP se podílelo přes 50 milionů lidí. V roce 1975 se udržovaly styky se sedmi tisíci pěti sty

⁵⁴ ЩАГИН, Э.М., Д. О. ЧУРАКОВ И А.И. ВДОВИН. *Политическая система СССР в период Великой Отечественной войны послевоенные десятилетия: 1941–1982*. Moskva: МПГУ, 2012, s. 44-56. ISBN 9785426300811.

⁵⁵ MLYNÁŘ, Z. *Krise v sovětských systémech od Stalina ke Gorbačovovi*. Praha: Prospektrum, 1991, s. 13-26. ISBN 80-85431-17-3.

⁵⁶ REIMAN, M. *Lenin, Stalin, Gorbačov: kontinuita a zlomy v sovětských dějinách*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1991, s. 12-32. ISBN 80-7106-024-0.

organizacemi a společenskými pracovníky, specialisty v oblasti vědy a kultury 134 států. Na všech kontinentech fungovalo 108 společenských asociací, institucí přátelství se SSSR. Spolky přátelství SSSR v Bulharsku, Maďarsku, NDR, Polsku, Rumunsku, Československu, Rakousku, Finsku, Francii, VDR a KLDK byly vyznamenány cenou Přátelství národů. Tiskovinami SSSP byly: Moskevské noviny, které se vydávaly v angličtině, francouzštině, arabštině a španělštině, jednorázové vydání činilo 600 tisíc kusů, dále měsíčník *Kultura a život* vycházející v ruštině, angličtině, francouzštině, němčině a španělštině, s jednorázovým vydáním 90 tisíc výtisků. Samotné SSSP bylo vyznamenáno cenou Přátelství národů v roce 1974.⁵⁷

Státní rada kulturních styků při Svazu ministrů SSSR byla vytvořena na základě nařízení Svazu ministrů SSSR dne 4. března roku 1957. Jako všesvazový orgán vykonávala rada řídicí činnosti v oblasti kulturní spolupráce se zahraničními státy, koordinovala činnost ministerstev a organizací, které fungovaly na základě vytyčené státní politiky mezinárodních vztahů v oblasti vzdělávání, zdravotnictví, kultury, literatury, umění a sportu. Rada rovněž řídila práci Komise SSSR ve věcech UNESCO.⁵⁸ V rámci dosažení cílů v zahraničních stycích v oblasti kultury podporovala veřejné organizace, tvůrčí spolky, sportovní organizace, města SSSR, která uzavřela partnerství se zahraničními městy. Rada měla své zástupce na velvyslanectvích SSSR a v zahraničních misích. V roce 1967 byla Státní rada zrušena, takže jedinou státní strukturou, která se zabývala mezinárodními styky, bylo Ministerstvo zahraničních věcí SSSR.⁵⁹

I. V. Gajduk shledává ukončení činnosti Státní rady kulturních styků se zahraničními státy při Svazu ministrů SSSR jako důsledek změny politiky státu, který se přikláněl k „*snížení podpory aktivní politiky v oblasti kulturní spolupráce a věnoval se především otázkám udržení rovnováhy v oblasti vojenských sil.*“⁶⁰ Avšak existují domněnky, že za ukončením činnosti Rady stála jedna z mnoha reforem státního aparátu, která však velkou změnu v oblasti mezinárodní kulturní spolupráce nepřinesla.

⁵⁷ ЩАГИН, Э.М., Д. О. ЧУРАКОВ И А.И. ВДОВИН. *Политическая система СССР в период Великой Отечественной войны послевоенные десятилетия: 1941–1982*. Москва: МПГУ, 2012, s. 15-24. ISBN 9785426300811.

⁵⁸ ГЛУЩЕНКО, И. В. *Время, вперед! Культурная политика в СССР*. Москва: Издательский дом Высшей школы экономики, 2013, s. 16-23. ISBN 978-5-7598-1082-7.

⁵⁹ MLYNÁŘ, Z. *Krize v sovětských systémech od Stalina ke Gorbačovovi*. Praha: Prospektrum, 1991, s. 21-25. ISBN 80-85431-17-3.

⁶⁰ ГАЙДУК, И. В. Советский Союз и ЮНЕСКО в годы холодной войны 1945-1967. *Журнал: Новая и новейшая история*. 2007. № 1, s. 20-34. ISSN 0130-3864.

Ve stranických a státních strukturách nebylo předávání výkonné moci z jedné instituce druhé, příp. zrušení určitých úrovní struktury výjimečným jevem.⁶¹

Ministerstvo zahraničních věcí SSSR vzniklo z bývalého Národního komisariátu, který byl v roce 1946 přejmenován. MZV SSSR bylo centrálním orgánem státního řízení SSSR v oblasti vnější politiky a mezinárodních vztahů.⁶²

4.3 Rozpad SSSR a kulturní diplomacie

Rozpad SSSR přinesl zásadní změny ve fungování vnějšího politického mechanismu v oblasti uskutečnění mezinárodní politiky Ruska. Během několika prvních let velkou pozornost získala otázka řešení vnitřních politických a ekonomických úloh v rámci přeměny bývalého režimu a okamžité výstavby nového systému na základě liberálního kapitalismu. Otázky, které se týkaly sféry kultury, byly v té době faktický přehlíženy.

V 90. letech ukončily svoji činnost státní struktury vnější propagace a rozšiřování kultury v zahraničí. Samotný stát byl v té době značně oslaben, zmizela státní ideologie, všennárodní cíle, chybělo národní sebeuvědomění.⁶³ Současně s rozpadem SSSR byl likvidován státní monopol na kulturní činnost a spolu s tím se rozpadl i dřívější systém mezinárodních výměn. Nastal proces decentralizace ruské kulturní spolupráce, změnila se vlastnická práva, náhle se zmenšilo rozpočtové financování různých kulturních projektů. Přítomnost ruské kultury v zahraničí, množství prestižních z pohledu státu událostí se značně zkrátilo. Naopak se zvětšila soukromá aktivita v rámci koncertní a výstavní činnosti, přibývalo financování ze strany zahraničních sponzorů. Avšak akce tohoto formátu nedokázali plně zabezpečit plnění státních

⁶¹ ШЕРЕЛЬ, А. А. *Аудиокультура XX века: история, эстетические закономерности, особенности влияния на аудиторию: очерки*. Москва: Прогресс-Традиция, 2004, s. 27-36. ISBN 5898261729.

⁶² ЩАГИН, Э.М., Д. О. ЧУРАКОВ И А.И. ВДОВИН. *Политическая система СССР в период Великой Отечественной войны послевоенные десятилетия: 1941–1982*. Москва: МПГУ, 2012, s. 38-43. ISBN 9785426300811.

⁶³ ГЛУЩЕНКО, И. В. *Время, вперед! Культурная политика в СССР*. Москва: Издательский дом Высшей школы экономики, 2013, s. 33-50. ISBN 978-5-7598-1082-7.

zájmů, jelikož se prováděla mimo rámce státních programů a nesloužili hlavnímu cíli – zvyšování prestiže státu.⁶⁴

Za těchto podmínek funkce koordinace mezinárodní kulturní činnosti přešla do rukou Ministerstva zahraničních věcí Ruska. Základem byla organizační činnost, stanovení plánů a programů, vypracování a uzavření mezinárodních smluv. Ministerstvu zahraničních věcí však akutně chybělo adekvátní financování rozpočtu. Postupně se ale situace vyvíjela lepším směrem, na základě toho, že politické vedení si začalo uvědomovat význam uskutečnění aktivní kulturní diplomacie, a zároveň se začala zlepšovat finanční situace ve státě a bylo možné dovolit si realizaci mezinárodních kulturních projektů.⁶⁵

Ministerstvo zahraničních věcí Ruské federace je federálním orgánem výkonné moci, která realizuje kompletní řízení v rámci vztahu Ruska se zahraničními státy a mezinárodními organizacemi.⁶⁶

V systému federálních orgánů výkonné moci má Ministerstvo zahraničních věcí Ruské federace vedoucí postavení v oblasti vztahů se zahraničními státy, mezinárodními organizacemi, a provádí kontrolní činnost při plnění mezinárodních závazků Ruska. Ministerstvo zahraničních věcí Ruské federace koordinuje činnosti jiných státních orgánů výkonné moci v uvedené sféře a mezinárodní vztahy jiných subjektů Ruska.⁶⁷

MZV Ruska je v podřízení prezidenta Ruské federace v rámci těch otázek, které jsou stanoveny prezidentu ruskou Konstitucí a jinými zákonnými akty Ruské federace. Ministerstvo zahraničních věcí jako orgán výkonné moci, má za sebou rovněž i funkci vypracování a realizaci státní politik a normativního právního řízení v oblasti

⁶⁴ ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 27-33. ISBN 5-8243-0103-4.

⁶⁵ ЩАГИН, Э.М., Д. О. ЧУРАКОВ И А.И. ВДОВИН. *Политическая система СССР в период Великой Отечественной войны послевоенные десятилетия: 1941–1982*. Москва: МПГУ, 2012, s. 20-27. ISBN 9785426300811.

⁶⁶ Министерство иностранных дел Российской Федерации, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mid.ru>

⁶⁷ Тамtéž.

mezinárodních vztahu Ruska. Řízení činnosti Ministerstva má na starosti ruský prezident.⁶⁸

Centrální aparát MZV Ruska je založen na obecně přijatelně ve většině států struktuře. Skládá se z následujících částí: ministr, hlavní zástupce ministra, 9 zástupců ministra, členové Kolegia – vedení MZV, vyslanci v rámci zvláštních nařízeních, generální sekretariát, operativní diplomatické a nediplomatické departamenty a řídicí jednotky, administrativně-hospodářské departamenty. Začátkem roku 2000 MZV mělo ve své struktuře 35 departamentů, 3 řídicí jednotky, 1 samostatné oddělení. Ministr, jeho zástupci a Kolegium vytváří řídicí orgán MZV Ruska.⁶⁹

Činnosti MZV Ruska zachycuje všechny oblasti vztahů státu se zahraničím: oblasti politické, ekonomické a kulturní. Ministr zahraničních věcí uskutečňuje reprezentaci na mezinárodní aréně, vede osobní jednání s oficiálními zástupci zahraničních států jménem prezidenta a vlády Ruska, podepisuje mezinárodní dokumenty. Během své činnosti MZV Ruska vydává v rámci své kompetence instrukce a nařízení, která jsou povinná pro ministerstva, zařízení, jiné orgány a organizace při realizaci mezinárodních spojení a kontaktů.

V rámci řešení otázek, které jsou spojeny s využitím inovací v oblasti kultury, vědy a vzdělání v rámci vnějších politických zájmů Ruska, a také v rámci kooperaci vlastních sil v otázkách zabezpečení diplomatickými nástroji ruské kulturní zastoupení v zahraničí, byla při MZV Ruska v dubnu roku 1999 vytvořena Rada kultury, vědy a vzdělávání.⁷⁰ V souladu s předpisem o Radě, který byl potvrzen nařízením prezidenta z roku 2005, byla Rada přejmenovaná na Radu při prezidentu Ruské federace v otázkách kultury a umění, která je konzultačním orgánem, vytvořeným kvůli informování hlavy státu o stavu věcí v oblasti kultury a umění, zajištění jeho spolupráce s tvůrčími svazy, organizacemi kultury a umění, zástupci tvůrčí inteligence, vypracování návrhů pro prezidenta Ruské federace v oblasti aktuálních otázek státní politiky v rámci kultury a umění.⁷¹

⁶⁸ Министерство иностранных дел Российской Федерации, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mid.ru>

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 34-41. ISBN 5-8243-0103-4.

⁷¹ ЗОЛОВА, Т. В. *Дипломатия. Модели, формы, методы*. Москва: АспектПресс, 2013, s. 24-29. ISBN 978-5-7567-0690-1.

9 května roku 1994 bylo vytvořeno Ministerstvo kultury a masové komunikace Ruské federace, které plnilo funkci vypracování státní politiky a normativního právního zastřešení ve sféře kultury, umění, kinematografu, prostředků masové informace a masové komunikace, archivní činnosti a otázek mezinárodních vztahů.⁷²

12 května roku 2008 na základě nařízení prezidenta bylo Ministerstvo kultury a masové komunikace Ruské federace přeměněno na Ministerstvo kultury Ruské federace. Ministerstvo kultury samostatně zajišťuje právní řízení a také vypracovává a podává návrhy na projekty normativních aktů v otázkách kultury, umění, kinematografu, historicko-kulturního dědictví, archivnictví, mezinárodní kulturní a informační spolupráce a také v otázkách mezinárodních vztahů. Podřízenými orgány výkonné moci při Ministerstvu kultury Ruské federace jsou Federální kontrolní služba nad dodržováním zákonů v oblasti ochrany kulturního dědictví (Roschrankultura) a Federální archivní agentura (Rosarchiv).⁷³

Nehledě na to, že hlavní funkce v rámci realizace kulturní politiky Ruska přešli k Ministerstvu kultury, Ministerstvo zahraničních věcí Ruska i nadále přispívá rozvoji zastoupení ruské kultury v zahraničí a každý rok zdokonaluje smluvní a právní bázi kulturní spolupráci, která dneska obsahuje více než stovky mezivládních a mezioborových dohod a programů.

Zvláštní roli při vypracování a realizaci vnější kulturní politiky náleží ruským zastupitelským úřadům v zahraničí, které lze zařadit mezi nejdůležitější články v mechanismu dvoustranných kulturních spojení. Kulturní činnost zastupitelského úřadu řídí vyslanec. Směry činnosti a její formy zpracovává Rada zastupitelského úřadu v oblasti kultury, do které patří zástupci kulturních zařízení, spolupracujících s Ruskem a zaměstnanci vyslanectví. Realizací řešení Rady provádí aparát kulturního atašé. Pozici kulturních atašé zpravidla zastupují diplomaté, kteří mají dlouhodobou zkušenost s prací v daném státu nebo regionu, s velkou bází kontaktů, s vynikajícími znalostmi specifiky dané oblasti, tradic, zvyků a kulturních zvláštností státu. Při výběru kandidátů se klade důraz na lidi, kteří mají specifické organizační a manažerské

⁷² ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 21-41. ISBN 5-8243-0103-4.

⁷³ Министерстве культуры Российской Федерации, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.mkrf.ru/>

schopnosti. Ve velkých zastupitelských úřadech kulturní atašé zastupují roli poradců, ve středně velkých – rolí prvního tajemníka.⁷⁴

Vysoká úroveň odbornosti značně ulehčuje plnění pracovních povinností, které jsou dost různorodé: atašé podporuje stálé kontakty s kulturními úřady, zařízeními, organizacemi, kulturními zástupci daného státu, řídí proces přípravy a realizaci dvoustranných programů, sestavuje kulturní plány, připravuje právní podklady kulturních spojení, zúčastňuje se hledání zdrojů financování společných projektů, dává doporučení na manažery, které by mohli řídit koncertní činnost ruských umělců nebo organizaci výstav. Obecně lze shrnout, že každodenní práce atašé je důležitou činností v rámci svého diplomatického statusu. Na kvalitě vykonané práce a její efektivity do značné míry závisí objem a formát kulturního zastoupení Ruska v konkrétní zemi. Nutným základem a předpokladem úspěchu dané práce je také přítomnost dobrých osobních kontaktů diplomatických zástupců s účastníky kulturních výměn, a to jak v oblastí státního sektoru, tak i v oblasti veřejné nebo soukromé. Důležité místo v práci atašé musí mít partnerské vztahy se svazy spoluobčanů, spolky přátelství a jinými organizacemi, které mají za cíl stimulovat kulturní spolupráci s Ruskou federací.⁷⁵

Zásadní úloha vnější kulturní politiky Ruska spočívá ve formování a upevnění stavu vzájemného pochopení a důvěry se zahraničními státy, rozvoji rovnocenného a oboustranně výhodného partnerství, posílení účasti státu v systému mezinárodní kulturní spolupráce. Zároveň ruské kulturní zastoupení v zahraničí, stejně jako zahraniční kulturní zastoupení v Rusku musí přispívat k dobrému a důstojnému statusu státu, který je v souladu s její historií, geopolitické poloze, politické moci a zdrojům na světové aréně.⁷⁶

Druhou prioritou vnější politiky Ruska je poskytování systematické a různorodé podpory ruských spoluobčanů v zahraničí, což především spočívá v ochraně své kulturní, etnické a jazykové svébytnosti, ochraně práv a svobody ruských občanů a rusky mluvícího obyvatelstva cizích států. Právě kvůli dosažení těchto cílů se vytváří

⁷⁴ Министерство культуры Российской Федерации, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://mkrf.ru/>

⁷⁵ ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 25-33. ISBN 5-8243-0103-4.

⁷⁶ ЗОЛОВА, Т. В. *Дипломатия. Модели, формы, методы*. Москва: АспектПресс, 2013, s. 18-25. ISBN 978-5-7567-0690-1.

těsné vztahy se spolky ruských občanů a jinými společenskými svazy. Hlavním úkolem těchto vztahů je koordinace v otázkách ochrany jejich zákonných zájmů.⁷⁷

Důležitou roli v zajištění práv spoluobčanů, včetně práva na získání vzdělání v rodném jazyce, hraje zahraniční síť filiálek ruských vysokých škol. V dnešní době téměř ve všech státech SNS a Baltických států existují filiálky ruských vysokých škol a neustále se otevírají další. Na základě ruských licencí funguje 37 filiálek, které byly vytvořeny na základě 29 ruských vysokých škol, jakými jsou například Moskevská státní univerzita M. V. Lomonosova, Ruská státní Gubkina univerzita ropy a plynu, Moskevská státní univerzita ekonomiky, statistiky a informatiky, Ruská nová univerzita aj. V těchto filiálkách studuje 25 tisíc lidí.⁷⁸ Zahraniční filiálky ruských vysokých škol plní následující úkoly: rozšiřují výuku ruského jazyka a ruské kultury v zahraničních státech, podporují fungování ruského jazyka ve státech SNS a Baltických státech, zabezpečují právo spoluobčanů, včetně práva na získání vzdělání ve svém rodném jazyce, budují celistvou kulturně-informační oblasti na celém území bývalého Sovětského svazu.

Mezi formami vnější kulturní politiky má jednu ze zásadních pozic export vzdělávání do zahraničí. Rusko má 8. místo v rámci množství zahraničních studentů, hned po USA, Velké Británii, Německu, Francii, Austrálii, Španělsku a Kanady. V současné době ve vysokých školách Ruské federace studuje přibližně 100.000 zahraničních studentů, mezi nimiž 70.000 se financuje na základě smluvních dohod a 30.000 na základě státního rozpočtu. Největší množství zahraničních studentů jsou občany Asie, Afriky, Latinské Ameriky a států SNS.⁷⁹

V realizaci vnější kulturní politiky Ruska má zvláštní postavení práce v rámci upevňování statusu ruského jazyka. Ve sféře propagace a popularizace ruského jazyka v zahraničí a podpory programů výuky ruského jazyka v zahraničních státech, největší aktivitu má Ruské centrum mezinárodní vědecké a kulturní spolupráce (Roszaruběžcentr) při MZV Ruska. Centrum má celou síť kurzů ruského jazyka. Kurzy jsou organizovány ve 38 státech při 43 zastupitelstvech Ruského centra mezinárodní vědecké a kulturní spolupráce – Ruských střediscích vědy a kultury (RSVK).

⁷⁷ ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 19-26. ISBN 5-8243-0103-4.

⁷⁸ Информационно-аналитическая система "Российское образование для иностранных граждан", [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://russia.edu.ru/obruch/sng/>

⁷⁹ Tamtéž.

Na kurzech každoročně studuje od 15.000 do 20.000 lidí. Podle údajů ruského vnějšího politického zastupitelstva v dnešní době v zahraničí v různých formách studuje ruský jazyk kolem 14 milionů lidí.⁸⁰

Základ spojení se spoluobčany přes kultury tvoří organizované za pomoci státní nebo komerční podpory umělecké a výtvarné výměny ve formě koncertů nebo výstavní činnosti. V praxi se rovněž vyskytují komplexní události, jakými jsou např. „Dny kultury Ruska“, cesty zahraničních zástupců z různých oblastí kulturního života kvůli rozvoji tvůrčí spolupráce, výměna zkušeností, čtení vědeckých publikací a přednášek, účast na mezinárodních festivalech, soutěžích a konferencích. Čím dál tím větší význam začínají mít i výměny výtvarnými výstavami, spolupráce v oblasti ochrany, rekonstruování a restitucí kulturních klenotů. Pracuje se na zachování paměti o historických spojeních Ruska se zahraničními státy; na objevení, zachování a popularizaci památek, které se nachází v zahraničí a jsou spojeny s historickou minulostí Ruska, životem a činností významných osobností Ruska v zahraničí; na vylepšení vojenských pozůstalostí a památníků na počest vojáků, kteří zahynuli na území zahraničních států.⁸¹

Aktivní je také spolupráce rádií a telekomunikačních společností, informačních agentur, a také spojení v oblastech kinematografu, tisku, vydavatelské činnosti, sportu a turistiky. Vysílání ruskojazyčných prostředků masové komunikace v zahraničí představuje důležitý nástroj působení na veřejné mínění a politiku zahraničních států. Ruská televize, radiovysílání a tiskoviny jsou pro ruské občany nejenom zdrojem důvěryhodných informací z Ruska, ale i trvalým spojením s rodnou vlastí. Právě díky ruskojazyčným prostředkům masové komunikace občany Ruska žijící v zahraničí necítí se být odtrženými. V dnešní době hned několik stanic poskytuje satelitní vysílání: „První kanál – Vesmírná síť“, „RTR-Planeta“, „NTV-svět“, a také mezinárodní verze stanice „TV Centr“ – „TVCI“. V roce 1999 byla vytvořena první mezinárodní verze „Prvního kanálu“, která byla určena Baltickým státům – „První Baltický kanál“, v roce 2004 začalo vysílání pro USA a Kanadu – «1TVRUS-USA&Canada».⁸²

⁸⁰ Информационно-аналитическая система "Российское образование для иностранных граждан", [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://russia.edu.ru/obruuch/sng/>

⁸¹ ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 31-36. ISBN 5-8243-0103-4.

⁸² ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 24-29. ISBN 5-8243-0103-4.

Důležitým nástrojem zajištění kulturního zastoupení Ruska ve světě, který doplňuje a obohacuje dvoustranné vztahy, je kulturní spolupráce na všestranném základu. Všestranné kulturní výměny spojují činnost ruských subjektů v mezinárodních organizacích, mezinárodních konferencích, různorodých kulturních akcích. Zvláštní postavení má UNESCO jako speciální intelektuální fórum v systému OSN, který odpovídá koncepčním zásadám Ruska v oblasti rozvoje mezinárodní spolupráce. Ruska federace má velký zájem o dlouhodobé upevnění významu UNESCO, poskytuje značnou podporu její činnosti praktický ve všech programech.⁸³

Samozřejmě kulturní spojení, jakožto nejvíce proměnlivé a nejvíce účinné nástroje v mechanismu vnější politické činnosti, jsou určeny k práci nad vytvářením dobrého obrazu a vnímání Ruska v světě. Musí zakládat a odměňovat sympatizující pocity vůči státu, zvětšovat počty přátel, ukazovat otevřenost ruské veřejnosti a sloužit svědkem znovuzrození Ruska jako svobodného a demokratického státu.

Základní činnosti směřuje Ministerstvo kultury Ruska na formování představy o Rusku, jako o státu, kde se pečlivě chrání bohaté historické tradice tuzemské kultury a zároveň se rozvíjí dynamický kulturní život za podmínek všestrannosti a svobody tvůrčí činnosti, plurality názorů a zákazu cenzury. Poukazuje se také na to, že kulturní spojení musí odrážet federativní uspořádání ruského státu, ve kterém se uznává rovnocenné postavení kultur všech národů, které do federace patří a jejich etnických hodnot. Zájmy centrální části a regionů musí být v souladu a zachovávat suverenitu a státní celistvost Ruské federace.⁸⁴ Stanovení těchto úloh Ministerstvu kultury Ruska je v souladu se všemi stávajícími kritérii, které jsou určeny mezinárodními dohodami a konvencemi. Konvence a dohody vyplývají ze současného mezinárodního stavu a z praxe mezinárodní kulturní spolupráce. V plně míře se bere v potaz i to, že kulturní výměny musí mít za cíl navazování a upevnění stabilních a dlouhodobých vztahů mezi státy, veřejnými organizacemi a lidmi, mít přínos v rámci výstavby mezistátního vzájemného působení v jiných oblastech, včetně oblastí ekonomiky.⁸⁵

⁸³ ЗОЛОВА, Т. В. *Дипломатия. Модели, формы, методы*. Москва: АспектПресс, 2013, s. 44-49. ISBN 978-5-7567-0690-1.

⁸⁴ ИВАНОВ, И.С. *Внешняя политика России и мир*. Москва: РОССПЭН, 2000, s. 8-15. ISBN 5-8243-0142-5.

⁸⁵ ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002, s. 20-32. ISBN 5-8243-0103-4.

5 KULTURNÍ DIPLOMACIE RF V ČR

Poprvé se v české společnosti objevil hluboký a vážný zájem k Rusku v době národního obrození. Byli inspirováni ruským lidem jako národem s významnou kulturou, jazykem, který je dost podobný češtině. Avšak faktický málokdo znal ruské obyvatele a Rusko na základě vlastní zkušenosti. V roce 1876 v Moskvě proběhla Všeruská etnografická výstava, kam přijela delegace z 27 Čechů. Tady bylo dosaženo dohody o přesídlení Čechů do Volyňského kraje, na Kavkaz a do Krymu. Do Ruského impéria tímto způsobem se dostalo přibližně 28.000 Čechů. Zakládali tam vlastní vesnice, zabývali se převážně selským hospodářstvím. Avšak větší část Čechů se v roce 1946 vrátila do své rodné vlasti.⁸⁶

Na přelomu 19. a 20. století do Ruska přijelo poměrně hodně Čechů. Mezi nimi byli podnikatele, kvalifikovaní pracovníci, hudebníci, učitele latinského jazyka a tělocviků. V různých oblastech Ruská vznikala malá česká střediska.⁸⁷

Oficiální vztahy s Československem byly stanoveny 5 června roku 1922, kdy se podepsala dohoda mezi RSFSR a ČSR o zřízení zastupitelských úřadů obou států v Praze a Moskvě. Diplomatičké vztahy na úrovni zastupitelských úřadů mezi ČSR a SSSR byly vytvořeny 9 června roku 1934.⁸⁸

Jen stěží lze jmenovat jiného evropského politika, který by se tak podrobně zabýval Ruskem, než T.G. Masaryk, který po dlouhá léta byl akademikem, profesorem Vídeňské univerzity. Masaryk několikrát pobýval v Rusku, kde se potkal s L. N. Tolstym. Kromě nepřijetí ruských konzervativně-monarchických myšlenek, Masaryk také měl negativní postoj k bolševismu. Svoje názory na myšlenky a politiku V. I. Lenina a V. I. Stalina však nepřenášel na ruský lid obecně. Ve výsledku

⁸⁶ HOFMAN, J. *Historická mapa českého osídlení na Volyni*. Praha : Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1995, s. 35-39. ISBN 80-901878-0-3.

⁸⁷ ПИЧЕТ, В.И. *История Чехии*. Москва: ОГИЗ, 1947, s. 57-63. ISBN 978-5-458-55694-1.

⁸⁸ Министерство иностранных дел Российской Федерации [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/ru/maps/cz/?currentpage=main-country>

Československo pod vedením Masaryka se zařadilo mezi hlavní centra ruské emigrace.⁸⁹

V roce 1921 v Československu začal běžet program pomoci uprchlíkům z Ruska. Pomoc především spočívala v organizaci a finančním zabezpečení programu, zaměřeného na vzdělávání dětí, studentů středních a vysokých škol, a také na podporu zástupců ruské vědy a kultury. Československá vláda poskytla ruským emigrantům možnost pobytu ve státě a garantovanou minimální finanční podporu až do roku 1945. Ani jeden z evropských států neměl tak propracovaný program pro ruské emigranty, který by se dal srovnat s tím, který zavedla Československá vláda. V období 20. let „Ruská akce“ dosáhla obrovských rozměrů. Finanční prostředky přicházeli skrze Ministerstvo zahraničních věcí, Fond prezidenta, Československý Červený kříž. Rovněž velkou podporu, materiální a psychickou pomoc poskytli emigrantům dobročinné organizace a soukromé osoby, kteří znali Rusko, nebo také zástupci české inteligence, kteří nebyli lhostejní vůči ruské kultuře.⁹⁰

Podle myšlenky prezidenta Masaryka, bylo potřeba „sesbírat, ochránit a podpořit zbytek kulturních sil Ruska...“.⁹¹ Avšak "Ruská akce" sledovala nejen humanitární, ale i praktické cíle – ať už se jednalo o přípravu pracovní síly pro „budoucí Rusko“ nebo o zachování těch emigrantských institucí, které přinášeli prestiž přijímacímu státu. Světová krize v letech 1920-1930 neobešla stranou ani Československo. Takové prostředky na „Ruskou akci“, jaké byli předtím, vláda už nemohla poskytnout a místo 90 milionů korun snížila rozpočet na 15 milionů, a začátkem roku 1937 se tato částka snížila na 2,6 milionů korun. Po okupaci Československa v roce 1938 „Ruska akce“ ukončila svou činnost. Státní podpora sociálně slabých vrstev emigrantů, ruských vědců a zástupců kultury byla maximálně ohraničená. Většina vědeckých zařízení a vzdělávacích institucí vytvořených ruskými emigranty, byla uzavřena.⁹²

Po roce 1948 Československo se stalo součástí socialistického tábora, satelitním státem SSSR. Podřízenost Sovětskému svazu vyvolala obrovské změny v české

⁸⁹ ФИРСОВ, Е. Т. Г. *Масарик в России и борьба за независимость чехов и словаков*. Москва, 2012, s. 22-26. ISBN 978-5-91674-225-1

⁹⁰ ANDREYEV, C. a I. SAVICKÝ. *Russia abroad: Prague and the Russian diaspora, 1918-1938*. New Haven: Yale University Press, 2004, s. 24-30. ISBN 0300102348.

⁹¹ ВАНДАЛКОВСКАЯ, М.Г. Т. Г. *Масарик и "Русская акция" Чехословацкого правительства. По материалам международной научной конференции*. Москва: Русский путь, 2005, s. 115. ISBN 5-85887-233-6.

⁹² PUTNA, M. C. *Rusko mimo Rusko: dějiny a kultura ruské emigrace 1917-1991*. Brno: Petrov, 1993, s. 19-26. ISBN 80-85247-45-3.

společnosti.⁹³ V období 50. let se komunismus stál státní ideologií a nad Československem padl stín represí. Ruština byla zavedená ve školách, jako povinný předmět. Rozvíjeli se kulturní kontakty, oficiální přátelství mezi městy. V roce 1957 na bázi katedry slavistiky v Univerzitě Karlovy byla založena katedra ruštiny. Postupně se otevíraly katedry ruského jazyka na jiných univerzitách, přičemž jak na filozofických, tak i na pedagogických fakultách.⁹⁴

Po Sametové revoluci zájem o ruský jazyk se značně snížil. Mnozí Češi, kteří se ruštinu učili ve škole, už tento jazyk zapomněli. Ve veřejnosti existovali silné společenské proudy, které naváděli k negativnímu vnímání všeho ruského.

27 dubna roku 1972 byla podepsaná Konzulární konvence mezi SSSR a Československou socialistickou republikou, a v roce 1974 v Leningradu byl otevřen Generální konzulát ČSR.⁹⁵

Diplomatické vztahy mezi Ruskou federací a Českou republikou byly založené 1 ledna roku 1993. V průběhu návštěvy Prahy ruským prezidentem Borisem Jelcynem, byla podepsaná Dohoda o přátelských vztazích mezi Ruskem a Českem. Kromě zastupitelských úřadů v Moskvě a Praze, fungují také ruské generální konzuláty v Brno a Karlových Varech a české generální konzuláty v Petrohradě a Jekateriburgu.⁹⁶

V období vlády Václava Havla byli česko-ruské vztahy na bodu mrazu. Za 10 let prezident ani jednou neměl oficiální návštěvu v Rusku. Ruská vědkyně M. O. Kopytina označila léta vlády Havla jako ztracené období pro rozvoj kontaktu mezi státy.⁹⁷

Zcela jiným politikem se stál druhý prezident České republiky Václav Klaus. Během let jeho vlády rusko-české vztahy se značně vylepšily. Hned po jeho nástupu v roce 2003, Klaus dvakrát pobýval v Rusku. Následně prezident ještě mnohokrát navštívil tento stát. Jeho návštěvy byli podpořeny ze strany Ruska a s oficiálními návštěvami tu byli Vladimir Putin a Vladimir Medveděv. Byl podepsán program

⁹³ KAPLAN, K. a A. ŠPIRITOVÁ. ČSR a SSSR, 1945-1948: dokumenty mezivládních jednání. Brno: Doplněk, 1997, s. 27-40. ISBN 978-80-85765-92-2.

⁹⁴ ANDREYEV, C. a I. SAVICKÝ. *Russia abroad: Prague and the Russian diaspora, 1918-1938*. New Haven: Yale University Press, 2004, s. 34-38. ISBN 0300102348.

⁹⁵ ИВАНОВ, И.С. *Внешняя политика России и мир*. Москва: РОССПЭН, 2000, s. 26-37. ISBN 5-8243-0142-5.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ МАРЬИНА, В.В. *Чехия и Словакия в XX веке очерки истории*. Москва: Наука, 2005, s. 57-63. ISBN 5-02-010350-0

o spolupráci mezi Ministerstvy kultury obou států během let 2012-2015. Byl vytvořen nutný základ pro vědecké a studentské výměny. Mezi Ministerstvy vzdělávání Ruska a Česka funguje dohoda o spolupráci v oblasti vzdělávání a vědy. Široké působení získala praxe přímých konaků mezi vysokými školami. Například Karlova Univerzita a ČVUT uzavřeli meziuniverzitní dohody s Moskevskou státní univerzitou, Petrohradskou univerzitou a Moskevskou státní pedagogickou univerzitou.⁹⁸

Lze zaznamenat stabilní růst zájmu o studium ruského jazyka v Česku, který se učí v 200 školách a gymnáziích, a také na 43 univerzitách Česka. Důležitou roli při propagaci ruského jazyka hraje Ruské středisko vědy a kultury v Praze a jazykové kurzy, které funguje na jeho bázi. V roce 2012 na Západočeské univerzitě v Plzni bylo vytvořeno Ruské centrum fondu „Ruský svět“. Prospěšnou práci vykonává i Česká asociace rusistů: za její aktivní účasti probíhá celostátní olympiáda ruského jazyka „ARS-poezie: památka Puškina“.⁹⁹ V Česku úspěšně probíhají koncertní tury Alexandrinského divadla, vystoupení ruské operní pěvkyně A. U. Netrebko, koncerty Petrohradské filharmonii, Velkého symfonického orchestru P. I. Čajkovského. Také zde často vystupuje Akademický soubor písní a tanců Ruské armády A. V. Alexandrova, který pravidelně jezdí do Česka. Aktivní je také oblast spolupráce v rámci kinematografu.¹⁰⁰

Velkým dílem k rozvoji dvoustranných vztahů přináší žijící v Česku zástupci ruské diaspory, které mají oficiální status uznané národní menšiny. Česká republika láká ruské emigranty srovnatelně vyšší životní úrovní, bezpečnosti, podobným jazykem. Ke dnešnímu dni ruskými emigranty bylo vytvořeno přibližně 30 organizací, v roce 2008 byla založena Koordinační rada spoluobčanů. V státě se vydává více než 10 ruskojazyčných tiskovin: noviny „Inform Praha“, „Pražský telegraf“, časopisy „Česko Panorama“, „Český dům“, „Pražský Parnas“ aj. V Česku probíhají Dny ruské kultury.¹⁰¹

Dvoustranné vztahy se v poslední době rozvíjejí velice rychle, podporuje se aktivní politický dialog, především na státní úrovni.

⁹⁸ Министерство культуры Российской Федерации, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://mkrf.ru/>

⁹⁹ Информационно-аналитическая система "Российское образование для иностранных граждан", [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://russia.edu.ru/obruch/sng/>

¹⁰⁰ Ruské středisko vědy a kultury, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://rsvk.cz/cs/>

¹⁰¹ Tamtéž.

6 RUSKÉ STŘEDISKO VĚDY A KULTURY V PRAZE

Zahranickým zastupitelstvem ruské Federální agentury pro záležitosti společenství nezávislých států, krajanů žijících v zahraničí a mezinárodní humanitární spolupráci (Rossotrudničestvo) je Ruské středisko vědy a kultury (RSVK).

V roce 1971 Generální tajemník ÚV KSSS Leonid Brežněv a první tajemník ÚV KSČ Gustav Husák ve slavnostní atmosféře otevřeli v Praze Dům sovětské vědy a kultury (DSVK), který se nacházel na adrese Praha 6, Na Zátorce 16. Začátek 80. let na půdě DSVK se pořádalo do 2000 událostí ročně. Dalších 3000 akcí se realizovalo v různých regionech a městech státu za jeho podpory a spolupráci. Na základě Domu sovětské vědy a kultury fungovala filiálka Institutu ruského jazyka A. S. Puškina, které se zabývalo přípravou a rekvalifikací specialistů v oblasti ruského jazyka.¹⁰²

Dnešním nástupcem DSVK je Ruské středisko vědy a kultury v Praze (RSVK). RSVK patří mezi nejstarší ruská centra vědy a kultury na světě. Zástupcem Rossotrudničestva a zároveň ředitelem Ruského centra vědy a kultury v Praze je Leonid Anatoljevič Gamza.¹⁰³

Hlavní činností RSVK je příprava a realizace programů a akcí v oblasti kultury, vědy a vzdělávání, podpora ruského jazyka.

Jednou ze základních úloh RSVK v Praze je seznamování místního obyvatelstva s historií a kulturou národů Ruské federace, dnešním životem Ruska, jeho kulturním, vědeckým a ekonomickým charakteristikami. Za těmito účely se pořádají vědecké a vzdělávací konference, semináře. Na půdě RSVK vystupují slavné a začínající spisovatele, výtvarníci, umělci, novináři, vědci, sportovci, kteří navštívili Prahu. Organizují se prezentace ruských regionů, vysokých škol, vědeckých center, zařízení. Pořádají se vystoupení ruských umělců a ansámbků, které ukazují různorodé tvůrčí směry ruských národů. RSVK se zúčastňuje důležitých humanitárních mezinárodních výstav a jarmarků, které probíhají v Praze.

¹⁰² Ruské středisko vědy a kultury, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://rsvk.cz/cs/>

¹⁰³ Tamtéž.

Mezinárodní projekt „Rusko – láska bez hranic“ byl organizován Rossotrudničestvom v 80 státech světa. V rámci tohoto projektu probíhali tematické soutěže, poetické a hudební večery, setkání s tvůrčími aktivisty. Byl uspořádán koncert klasické hudby, který byl věnován Mezinárodnímu dni žen.¹⁰⁴

Další velkou událostí v roce 2016 bylo tvůrčí setkání se slavným ruským publicistou, spisovatelem a veřejným aktivistou Nikolajem Starikovym, na kterém se prezentovala jeho kniha „Vláda“. Vystoupení Nikolaje Starikova v RSVK vyvolalo značný ohlas v českých prostředcích masové komunikace. Na konci setkání Nikolaj poskytl rozhovory českému tisku a elektronickým portálům, včetně slavných novin jako jsou „Dnes“, „Lidové noviny“. V sálu byli přítomní natáčecí štáby českých vysílacích stanic „TV Nova“, „TV Prima“ a ruská stanice Všeruská státní televizní a rozhlasová společnost. Setkání se zúčastnilo více než 300 lidí. Mezi účastníky byli jak příslušníci Ruska, tak i velké množství českých obyvatel, pro které byl zajištěn překlad do češtiny.¹⁰⁵

27 dubna roku 2017 se uskutečnila prezentace knihy Miroslava Vacka, který dříve byl vedoucím Generálního štábu Československé národní armády, posledním ministrem obrany ČSSR a prvním ministrem obrany postsocialistického Československa. Na prezentaci nové knihy přišlo přes 100 lidí, většinu tvořili Češi.¹⁰⁶

RSVK provádí velké množství olympiád a soutěží. V lednu 2015 proběhla soutěž nejlepšího literárního překladu z ruského jazyka do jazyka českého. Jeho organizátory a autory projektu byli Ruské středisko vědy a kultury v Praze a Ruský institut překladatelů při podpoře české Asociace rusistů. Soutěž byla zaměřená na začínající překladatele ruského jazyka, studenty starších ročníků filologických a překladatelských směrů, doktorandy a obyčejné milovníky ruštiny, žijící v České republice. Předložené práce profesionálně hodnotí porota, v jejíchž řadách jsou ruské překladatele-bohemisté, české profesionální překladatele ruské (sovětské) umělecké literatury, české lektori-rusisté, zaměstnanci Ruského střediska vědy a kultury v Praze. Tento projekt otevírá možnosti k vydávání knih současných ruských autorů v češtině, podporuje mladé překladatele, upevňuje mezikulturní spoje mezi dvěma státy a poskytuje možnost pro české obyvatele seznámit se se současnými ruskými autory.

¹⁰⁴ Ruské středisko vědy a kultury, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://rsvk.cz/cs/>

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž.

Na základě výsledků soutěže se už vydalo několik knih ruských spisovatelů v češtině.¹⁰⁷

Na bázi Ruského střediska vědy a kultury v Praze se pravidelně pořádají akce, věnované významným dnům v historii Ruska a Česka je jejich dvoustranným vztahům, organizují se setkání českých a ruských veteránů. V roce 2015 byli realizovány velkolepé oslavy 70 let Vítězství v II. světové válce a 70 let osvobození Československa od fašismu.

Středisko disponuje Velkým sálem s kapacitou 380 míst, Křišťálovým sálem, hudebním a tanečním salónekem, literárním sálem, halou, galerií na pořádání výstav, jednací místností a otevřenou terasou.

Propagace ruského vzdělávání v zahraničí je jednou z nejdůležitějších úloh státu. Zastupitelstvo Rossotrudničestva v Česku a Ruské středisko vědy a kultury v Praze jsou půdou pro uspořádání akcí v oblasti vzdělávání, navazování kontaktů mezi ruskými vzdělávacími zařízeními a jejich zahraničními kolegy, spolupráci mezi mládeží a také pro provádění činnosti výběru absolventů zahraničních škol kvůli možnosti studia v ruských vysokých školách. Takle nabídka je možná na základě kvót, které poskytuje ruská vláda. Ruské středisko v Praze každý rok realizuje výběrové řízení v rámci náborů zahraničních občanů a krajanů žijících v zahraničí ke studiu na území Ruské federace. Partnery v této oblasti jsou Ministerstvo vzdělávání a vědy Ruské federace, ruské vzdělávací a vědeckovýzkumné organizace, spolky zahraničních absolventů ruských (sovětských) VŠ aj. Každá rok kvůli studiu do Ruska odjíždí cca 70 studentů a doktorandů.¹⁰⁸

RSVK má aktivní činnost v rámci popularizaci ruského jazyka. Pro zahraniční občany, které nemají dostačující úroveň ruštiny, fungují vysoce profesionální kurzy ruštiny, které mají dlouhou historii. Kurzy se pořádají v oddělené budově bývalého rodinného domu. Mezi absolventy kurzů můžeme najít diplomaty a vědce, politiky a podnikatele. Absolventi kurzů a všichni zájemci mohou tady absolvovat zkoušku z ruského jazyka a získat oficiální certifikát, který potvrzuje jejich úroveň znalosti ruštiny. Každý rok středisko organizuje pro českou mládež mezinárodní letní školu ruského jazyka. Středisko se také podílí na organizaci festivalu s názvem Týden ruského jazyka a kultury. V době této události lze v několika městech Česka navštívit

¹⁰⁷ Ruské středisko vědy a kultury, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://rsvk.cz/cs/>

¹⁰⁸ Информационно-аналитическая система "Российское образование для иностранных граждан", [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://russia.edu.ru/obruch/sng/>

semináře věnované tématu ruského jazyka a kultury, podívat se na ruské kreslené a točené filmy, zúčastnit se work-shopu, soutěží a exkurzí. Také probíhají semináře o ruském jazyce a kultuře za účasti ruských a českých specialistů. Cílem festivalu je upevnění pozice ruského jazyka a popularizace ruské kultury a vzdělávání ve světě. Celkem se týdnů Ruského jazyka a kultury zúčastnilo cca 800 českých a ruských občanů a také zástupců jiných států, pobývajících na území České republiky.¹⁰⁹

Důležitým směrem činnosti Ruského střediska vědy a vzdělávání v Praze je naplňování kulturních, vědeckých a vzdělávacích potřeb krajanů, žijících na území Česka, podpora jejich národní entity a spojení s rodnou zemí. Pro děti se organizují novoroční a jiné oslavy, promítání ruských pohádek a filmů pro děti, koncerty dětských kroužků. RSVK se stalo místem setkávání pro dlouhodobě žijící v Česku občany Ruska, půdou pro zkoušení a vystoupení ochotnických kolektiv, místem pro uspořádání různých kroužků a klubů. Ve středisku existuje kinematografický klub, který každý měsíc realizuje promítání klasických ruských filmů, vzácných dokumentárních snímků, exkluzivních ruských filmových novinek. Také je zřízeno pěvecké studio, hudební škola, šachová škola, divadelní studio a škola baletu. Pro ruské studenty studujících v českých vysokých školách existuje možnost seberealizace skrze účast na různých akcích. Pořádá se speciální mezinárodní festival mládeže „Ulice umění“.¹¹⁰

Ve středisku funguje knihovna, ve sbírce které je více než 15 tisíc knih. Každý rok se knihovna doplňuje novými knihami. V knihovně jsou unikátní a historické knižní vydání z oblastí filozofie, psychologie, historie a medicíny. Jsou otevřeny trvale expozice a každý měsíc se provádí výstavy, které jsou spojeny s významným dnem v Rusku.

Ruské středisko vědy a kultury spolupracuje například s novinami „Pražský expres“, „Pražský telegraf“, časopisy „Diplomat“ a „Zdroj“, informačním portálem 420on.cz. a prahainfo.com. V posledních letech materiály o různých akcích centra a rozhovory s jeho hosty vychází i na stránkách českých tiskovin, např. v „Lidových novinách“, „Dnes“, „Hospodářských novinách“, „Literárních novinách“ aj. Elektronická verze zastupitelstva RSVK existuje v češtině a ruštině a má spojení se všemi sociálními sítěmi: Facebook, Vkontakte, Twitter.

¹⁰⁹ Ruské středisko vědy a kultury, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://rsvk.cz/cs/>

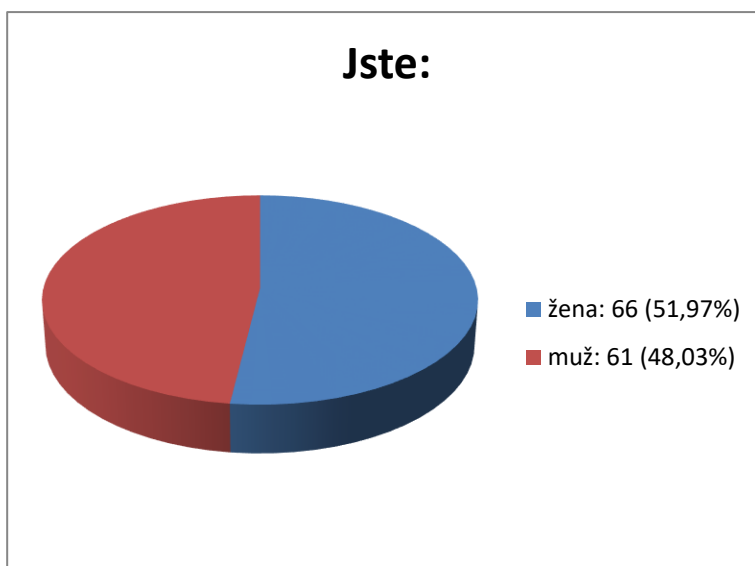
¹¹⁰ Tamtéž.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 ANALÝZA ČINNOSTI RUSKÉHO STŘEDISKA VĚDY A KULTURY

K zjištění potřeby ruský mluvící části obyvatel v činnosti RSVK a zaujetí Českých občanů v rámci poznání jiného národa bylo uskutečněno dotazníkové šetření. Šetření se zúčastnilo 127 osob, z nichž 66 žen a 61 mužů.

Graf 1: Vaše pohlaví?

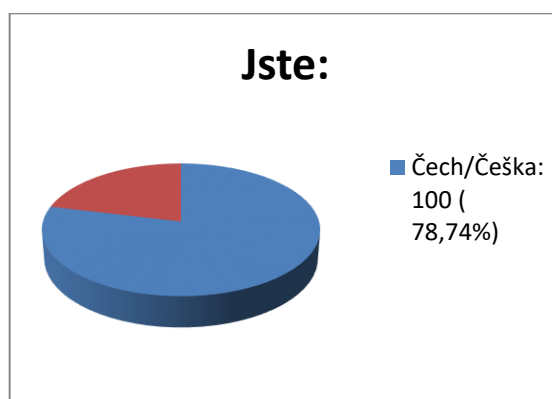

Zdroj¹¹¹

¹¹¹ Autor práce, 2017. [online], [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/povedomost-verejnosti-o-cinn/>

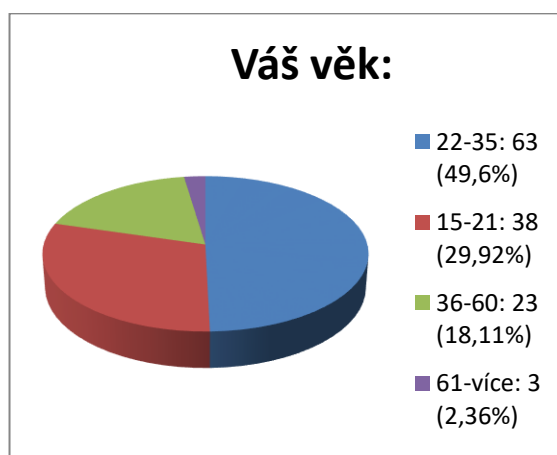
Další charakteristiky vybrané skupiny respondentů - dotazník vyplnilo 100 Čechů a 27 rusů, většina z nich byla ve věku 22-35 let.

Graf 2: Národnost?

Zdroj¹¹²

Graf 3: Váš věk?

Zdroj¹¹³

¹¹² Autor práce, 2017. [online], [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/povedomost-verejnosti-o-cinn/>

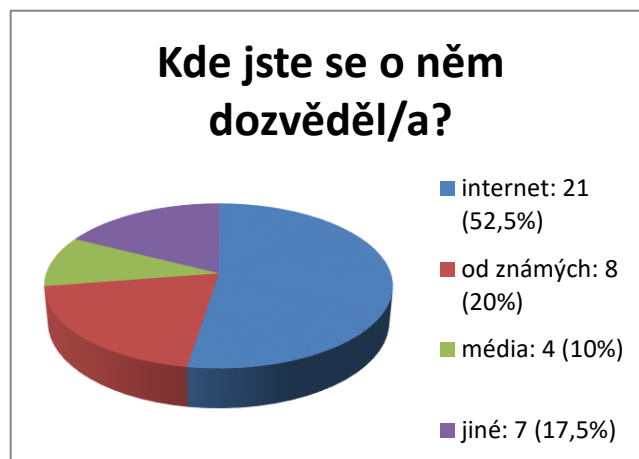
Další graf ukazuje, že převážná většina lidí neví o existenci RSVK. Ti, kdo o středisku ví, získali informace o jeho činnosti na internet. Rovněž většina respondentů zastává názor, že propagace RSVK není dostačující a proto nenavštěvuje akce, které středisko připravuje.

Graf 4 : Víte, co to je Ruské středisko vědy a kultury?

Zdroj¹¹⁴

Graf 5: Kde jste se o něm dozvěděl/a?

Zdroj¹¹⁵

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Autor práce, 2017. [online], [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/povedomost-verejnosti-o-cinn/>

Většina z těch, kdo RSVK navštěvuje, chodí na divadelní a filmová představení, hudební koncerty a Oslavu Velikonoc. Také bylo zjištěno, že většina dotazovaných by se chtěla dozvědět více o ruské kultuře, přesně polovina respondentů by se chtěla zúčastnit budoucích akcí v RSVK. (viz Příloha A)

Kromě toho byl uskutečněn rozhovor se zástupcem ředitele RSVK panem Olegem Soloduchinem. Rozhovor je popsán v předchozí kapitole, mluvilo se o návštěvnosti RSVK, uplynulých a budoucích událostech, o rozvoji centra a promo-akcích mezi občany Česka. Během rozhovoru se zjistilo, že během posledních 3 let se počty pořádaných akcí se značně zvýšily, pokud před 4 lety se konalo okolo 10 akcí za měsíc, dneska je to už kolem 40. Vliv samozřejmě má roční období, například v dubnu, květnu a červnu se návštěvnost zvyšuje, kdežto v období července a srpna se naopak snižuje. Ve středisku aktuálně pracuje 26 osob, které jmenuje Moskva (Rossotrudničestvo) a vedení RSVK. Otázkám ekonomických záležitostí a financování pan Soloduchin se vyhnul, ale podle jeho slov není to teď zcela ideální. Nejvíce navštěvovanými událostmi jsou dneska nové filmy, zájezdy cizozemských divadel a setkání se slavnými osobnostmi. Informace o nadcházejících akcích lidé mohou naleznoout na facebookových stránkách RSVK, kde je nyní zhruba 2700 sledujících, a také na webu, jehož sledovanost je podle slov zástupce velice vysoká. Posílá se také e-mailový newsletter s novinkami.

Na otázku, zda si myslí, že středisko úspěšně propaguje ruskou kulturu mezi Čechy, Soloduchin odpověděl, že nevidí v tom velkou potřebu, jelikož podle posledních měření 15% obyvatel ČR se zajímá o ruskou kulturu, a 6500 osob studuje ruský jazyk. Proto se v tomto směru neplánují žádné velké inovace a strategie, ale celková práce centra se určitě ubírá stále lepším směrem a zkvalitňuje se.

7.1 Doporučení pro kulturní diplomacii Ruska v ČR

Na základě provedeného zkoumání odborné literatury, provedeného dotazníkového šetření a rozhovoru se zástupcem ředitele RSVK panem Olegem

¹¹⁵ Autor práce, 2017. [online], [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/povedomost-verejnosti-o-cinn/>

Soloduchinem, byla provedena analýza činnosti Ruského střediska vědy a kultury, a to s ohledem na jeho marketingovou komunikaci.

Historie střediska byla popsána ve 4. kapitole dané bakalářské práce. Je pochopitelné, že v době trvání Sovětského svazu a Československé socialistické republiky, byla činnost tohoto střediska podporována mnohem více, a proto jeho akce byly navštěvovány velkým množstvím českých občanů. Po roce 1989 se situace změnila, služeb knihovny využívali především studenti oboru rusistika na Filosofické a Pedagogické fakultě UK, kulturní akce se prakticky nepořádaly.

Dneska většinu akcí v RSVK navštěvují expati z Ruska a propagace mezi českou populací není až tak velká, výjimkou jsou pouze osoby, studující ruštinu, především kvůli velké knihovně, která se nachází ve středisku. Výsledky šetření ukázaly, že poměrně velké množství Čechů chce studovat ruštinu a chtějí v rámci získání nových poznatků středisko navštěvovat. Avšak upozorňování na nové události v RSVK není příliš zdarné, pokud by se věnovalo více pozornosti práci s televizními prostředky, rádiem a tiskem v ČR, podařilo by se zvýšit informovanost českých obyvatel o plánovaných akcích v RSVK, a někdo dokonce bude mít šanci poprvé zjistit o existenci střediska. Také vzhledem k tomu, že většina zainteresovaných osob je ve věku 22 až 35 let, je potřeba zacílit svoje akce právě na tutu věkovou skupinu. Pro ně mohou být zajímavá především setkání s populárními mladými spisovateli a herci z Ruska. Rovněž velkou popularitu mohou získat setkání ruské a české mládeže za účelem organizací herních turnajů, nebo společná promítání filmů s následnou diskuzí. Pro zájemce o světové kuchyně lze organizovat kurzy vaření, během kterých se Češi nejen seznámí s ruskou gastronomií, ale dozví se i hodně nových věcí o Rusku.

Kroužky pro děti, věnované ruským řemeslům, jako jsou například vypalování do dřeva, tancování nebo šití mohou být také velice žádané. Tyto kroužky lze také nabídnout lidem v pokročilém věku.

Z této kapitoly je jasné, že RSVK, a jeho kulturní diplomacie mají velký potenciál a pokud se budou používat kreativní nápady a moderní technologie, získá ruská kultura více následovníků jak mezi Rusy, žijícími na území Česka, tak i mezi samotnými Čechy.

ZÁVĚR

Ruská kulturní diplomacie má bohatou historii, avšak dnes nedosahuje svého nejvyššího úrovně rozvoje. Současné technologie a správný přístup mohou značně urychlit její rozvoj. RSVK je nepochybně jednou z věcí, které tomuto rozvoji napomáhají. Poslední kapitola práce nabízí některé metody, jimiž lze vylepšit činnost střediska.

Cílem této bakalářské práce je se zabývat kulturní diplomacií na příkladu Ruské federace a jejího působení skrze Ruské kulturní středisko vědy a kultury na Praze 6. Najít odpovědi na otázku, jak je Rusko prezentováno v rámci kulturní diplomacie v České republice a jak tato prezentace napomáhá v nation branding Ruska, poznat silné a slabé stránky této diplomacie, formulovat některá doporučení pro vylepšení současné kulturní diplomacie Ruska v ČR.

Předkládaná práce teoreticky popsala fungování veřejné diplomacie a kulturní diplomacie a definovala pojmy «kultura» a «nation branding». Podrobně se zaměřuje na historii kulturní diplomacie Ruska a také historii diplomacií Ruska v ČR.

Další část byla věnována Ruskému středisku vědy a kultury. K dovršení práce bylo potřeba uskutečnit dotazníkové šetření, aby se zjistil názor lidí, pro něž RSVK pořádá svoji činnosti. Dotazníkové šetření ukázalo, že většina lidí neví o existenci střediska, což hovoří o tom, že informování o jeho dění nefunguje zcela efektivně. Avšak značné množství lidí se zajímá o ruskou kulturu a chtěli by středisko navštívit. To znamená, že při záměrném vylepšení reklamy by se mohla zvýšit návštěvnost. Také byl proveden rozhovor se zástupcem ředitele RSVK, aby se zjistilo, jak funguje centrum zevnitř. Díky tomuto rozhovoru lze říct, že RSVK věnuje skutečně velký kus své práce tomu, aby prezentovalo Rusko na území ČR v tom nejlepší světlo, ale pořád hlavní skupinou, jež navštěvuje RSVK jsou Rusové. To plní důležitou funkci - podporu ruských spoluobčanů v zahraničí, ale ignoruje funkci jinou - rozšíření znalostí a seznámení s ruskou kulturou jiné národy. Z toho plyne, že středisko skvěle funguje jako podpora pro ruské občany, avšak nenapomáhá to národnímu branding Ruska.

Dále pak autorka popsala vlastní nápady, které by mohly vylepšit marketingové strategie střediska a pomoci mu v přilákání většího množství návštěvníků. Kromě zmíněných nápadů však ještě určitě existuje celá řada dalších metod, které by mohly přispět k rozvoji střediska.

Práce nabízí možnost dalšího zkoumání, jakou například je analýza ruských středisek v jiných zemích a porovnání jejich činnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

GEERTZ, C. *Interpretace kultur*. Praha: SLON, 2000. ISBN 80-85850-89-3.

HOFMAN, J. *Historická mapa českého osídlení na Volyni*. Praha : Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1995. ISBN 80-901878-0-3.

KAPLAN, K. a A. ŠPIRITOVÁ. *ČSR a SSSR, 1945-1948: dokumenty mezivládních jednání*. Brno: Doplněk, 1997. ISBN 978-80-85765-92-2.

KAVAN, J., Z. MATĚJKA a A. ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-807380-079-6.

KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. 5. vyd. Praha: Ekopress, 2014. ISBN 978-80-8692-960-6.

LE GOFF, J. *Kultura středověké Evropy*. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 978-80-7021-808-2.

MLYNÁŘ, Z. *Krise v sovětských systémech od Stalina ke Gorbačovovi*. Praha: Prospektrum, 1991. ISBN 80-85431-17-3.

OLINS, W. *Brand New: Nová podoba značek*. Praha: Slovart, 2016. ISBN 978-80-7529-047-2.

PETERKOVÁ, J. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-125-0.

PUTNA, M. C. *Rusko mimo Rusko: dějiny a kultura ruské emigrace 1917-1991*. Brno: Petrov, 1993. ISBN 80-85247-45-3.

REIMAN, M. *Lenin, Stalin, Gorbačov: kontinuita a zlomy v sovětských dějinách*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1991. ISBN 80-7106-024-0.

TOMALOVÁ, E. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. ISBN 978-808-6506-739.

VESELÝ, Z. *Diplomacie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011,2014. ISBN 978-80-7380-505-0.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

- AAKER, D. *Building Strong Brands*. New York: Free Press, 1996. ISBN 978-0029001516.
- ANHOLT, S. *Competitive Identity: the new brand management for nations, cities and regions*. New York: Palgrave Macmillan, 2007. ISBN 978-0230500280.
- ANDREYEV, C. a I. SAVICKÝ. *Russia abroad: Prague and the Russian diaspora, 1918-1938*. New Haven: Yale University Press, 2004. ISBN 0300102348.
- BARGHOORN, F. C. *The Soviet cultural offensive: the role of cultural diplomacy in Soviet foreign policy*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1960. ISBN 9780837183343.
- БЛИЩЕНКО, И.П. *Дипломатическое право*. 2-е изд. Москва: Высш. шк., 1990. ISBN 5-06-001656-0.
- DINNIE, K. *Nation branding: concept, issue, practice*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2008. ISBN 978-0750683494.
- ДОЛГОВ, К.М. *От Кьеркегора до Камю*. Москва: Искусство, 1990. ISBN 5-210-00104-0.
- ДЮЛЛЕН, С. *Сталин и его дипломаты: Советский Союз и Европа 1930-1939 гг.* Москва: РОССПЕН, 2009. ISBN 9785824311686.
- ФИРСОВ, Е. Т. Г. *Масарик в России и борьба за независимость чехов и словаков*. Москва, 2012. ISBN 978-5-91674-225-1
- GOVERS, R. a F. GO. *Place Branding: glocal, virtual and physical identities, constructed, imagined and experienced*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. ISBN 978-0230230736.
- ГОЛУБЕВ, А. В. *Формирование образа Советской России в окружающем мире средствами культурной дипломатии, 1920-е - первая половина 1940-х гг.* Санкт-Петербург: Институт российской истории РАН, 2016. ISBN 978-5-8055-0296-6.
- ГЛУЩЕНКО, И. В. *Время, вперед! Культурная политика в СССР*. Москва: Издательский дом Высшей школы экономики, 2013. ISBN 978-5-7598-1082-7.
- ГАЙДУК, И. В. Советский Союз и ЮНЕСКО в годы холодной войны 1945-1967. *Журнал: Новая и новейшая история*. 2007. ISSN 0130-3864.
- HEYWOOD, A. *Politics*. 2 Edition. New York: Palgrave MacMillan, 2002. ISBN 0-333-97131-0.

ИВАНОВ, И.С. *Внешняя политика России и мир*. Москва: РОССПЭН, 2000. ISBN 5-8243-0142-5.

ИСАЕВ, Б.А. *Теория политики: Учебное пособие*. Санкт-Петербург: ООО Питер Пресс, 2008. ISBN 978-5-91180-269-1.

КРИНКО, Е. Ф., И. Г. ТАЖИДИНОВА И Т. П. ХЛЫНИНА. *Повседневный мир советского человека 1920-1940-х гг: жизнь в условиях социальных трансформаций*. Ростов-на-Дону: ЮНЦ РАН, 2009. ISBN 9785435800197.

КАБАНОВ, В. Т. *Вождь и культура. Переписка И. Сталина с деятелями литературы и искусства. 1924–1952. 1953–1956*. Москва: Человек, 2008. ISBN 978-5-903508-33-4.

ЛЕВИТ, С. Я. *Культурология. XX век. Энциклопедия. Т.1*. Санкт-Петербург: ООО Алетейя, 1998. ISBN 5-7914-0022-5.

МАРЬИНА, В.В. *Чехия и Словакия в XX веке очерки истории*. Москва: Наука, 2005. ISBN 5-02-010350-0

NYE, J.S. *Soft Power: the Means to success in world politics*. New York: Public Affairs, 2005. ISBN 978-1586483067.

ПИЧЕТ, В.И. *История Чехии*. Москва: ОГИЗ, 1947. ISBN 978-5-458-55694-1.

СОЛОВЬЕВ, А.И. *Политология*. Москва: АспектПресс, 2006. ISBN 5-7567-0133-8.

ШЕРЕЛЬ, А. А. *Аудиокультура XX века: история, эстетические закономерности, особенности влияния на аудиторию: очерки*. Москва: Прогресс-Традиция, 2004. ISBN 5898261729.

ТОРКУНОВ, А. В. *Дипломатическая служба: Учеб. пособие*. Москва: РОССПЭН, 2002. ISBN 5-8243-0103-4.

ВАНДАЛКОВСКАЯ, М.Г. *Т. Г. Масарик и "Русская акция" Чехословацкого правительства. По материалам международной научной конференции*. Москва: Русский путь, 2005. ISBN 5-85887-233-6.

ВЫЖЛЕЦОВ, Г.П. *Аксиология культуры*. Санкт-Петербург :СПбГУ, 1996. ISBN 5-288-01585-6.

WALLER, J.M. *Strategic Influence: public diplomacy, counterpropaganda and political warfare*. Washington: The Institute of World Politics Press, 2009. ISBN 978-0-9792-2364-8.

ЗОНОВА, Т. В. *Дипломатия. Модели, формы, методы*. Москва: АспектПресс, 2013. ISBN: 978-5-7567-0690-1.

ЩАГИН, Э.М., Д. О. ЧУРАКОВ И А.И. ВДОВИН. *Политическая система СССР в период Великой Отечественной войны и послевоенные десятилетия: 1941–1982*. Москва: МПГУ, 2012. ISBN 9785426300811.

Seznam použitých internetových zdrojů

Extract from Thomas Jefferson to James Madison [online]. Paris, 1785. Dostupné z: <http://tjrs.monticello.org/letter/1282>. Překlad autorka.

MINISTERSTVO KULTURY. *Kulturní politika* [online]. Praha, 2001. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1030449-Ministerstvo-kultury-kulturni-politika.html>

HAVRÁNEK, B., BĚLIČE, J., M. HELCLA a A. JEDLIČKY. *Slovník spisovného jazyka českého*. [online]. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=diplomacie&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

Vyhláška č. 157/1964 Sb. z 25. 04. 1964, Vyhláška ministra zahraničních věcí o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích. In: Sbírka zákonů České republiky, 1964. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-157>

Министерство иностранных дел Российской Федерации, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mid.ru>

Министерстве культуры Российской Федерации, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.mkrf.ru/>

Информационно-аналитическая система "Российское образование для иностранных граждан", [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://russia.edu.ru/obruch/sng/>

Министерство иностранных дел Российской Федерации [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mid.ru/ru/maps/cz/?currentpage=main-country>

Ruské středisko vědy a kultury, [online], [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://rsvk.cz/cs/>

Průzkum, [online], [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/database-dotazniku/povedomost-verejnosti-o-cinn/>

SEZNAM ZKRATEK

- RSVK - Ruské středisko vědy a kultury
- SSSR - Svaz sovětských socialistických republik
- VSKS - Všeruské společenství kulturních styků
- SSSP - Svaz sovětských spolků přátelství a kulturních styků
- MZV - Ministerstvo zahraničních věcí
- DSVK - Dům sovětské vědy a kultury
- ČR – Česká republika
- ČSR – Československá republika

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

- Obrázek 1: Šestiúhelníkrodních brandů.....23

Seznam grafů

- Graf 1: Vaše pohlaví?.....47
- Graf 2: Národnost?.....48
- Graf 3: Váš věk?.....48
- Graf 4 : Víte, co to je Ruské středisko vědy a kultury?.....49
- Graf 5: Kde jste se o něm dozvěděl/a?.....49

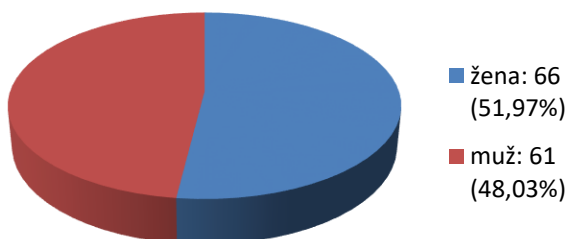
SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – PRŮZKUM Povědomost veřejnosti o činnosti Ruského střediska vědy a kultury.....	1
---	----------

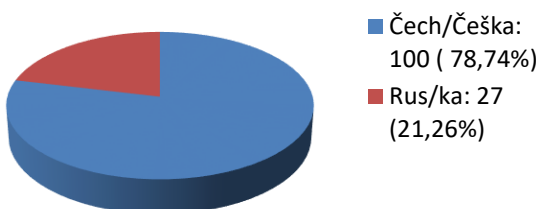
ZÁKLADNÍ ÚDAJE O PROVEDENÉM PRŮZKUMU

Autor průzkumu:	Victoria Orlova
Šetření:	03. 05. 2017 – 04. 05. 2017
Počet respondentů:	127
Počet otázek (max/průměr):	15 / 9.94
Použité ochrany:	Žádné
Zobrazení otázek:	celý dotazník najednou
Návratnost dotazníků:	81,3 %
<p>Návratnost dotazníků je dána poměrem vyplněných a zobrazených dotazníků. Jedná se o orientační údaj, který nebere v potaz ty oslovené respondenty, kteří ani nezobrazili úvodní text (neklikli na odkaz na dotazník).</p>	
Průměrná doba vyplňování:	00.01:18

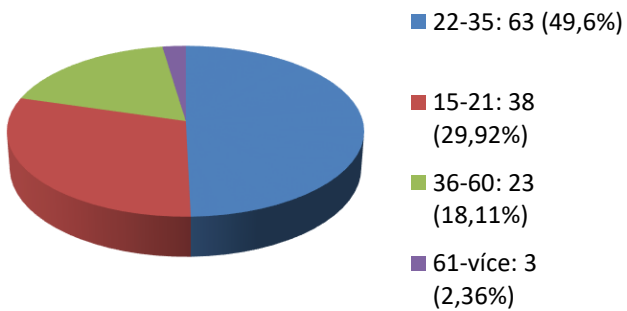
Jste:

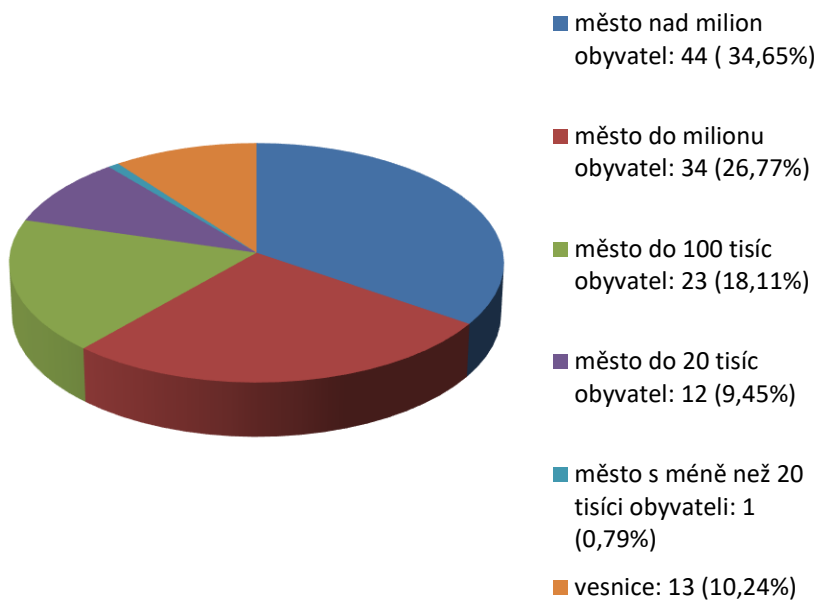
Jste:

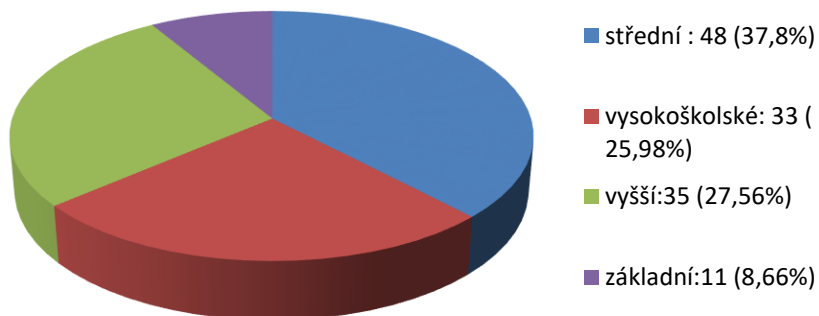
Váš věk:

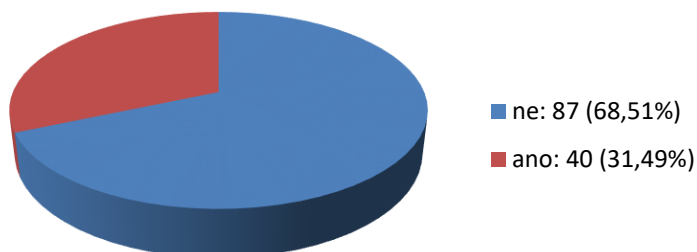
Žijete:

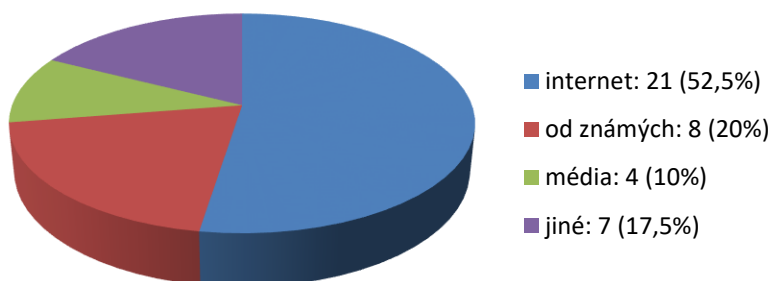
Vaše vzdělání:

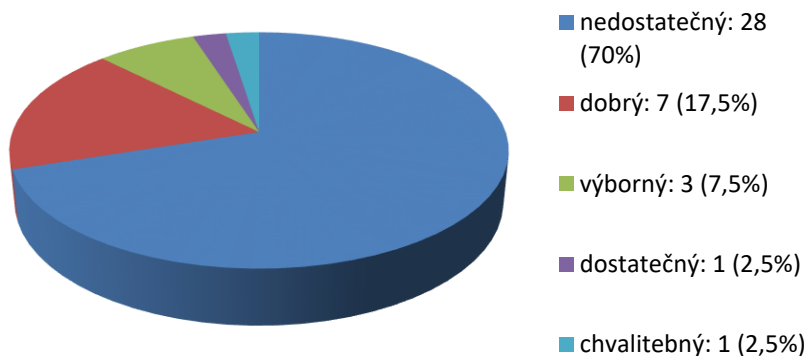
Víte, co to je Ruské středisko vědy a kultury?

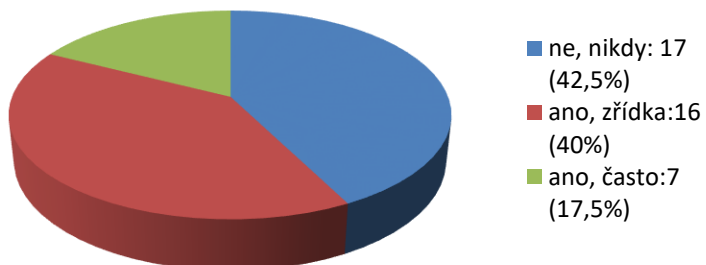
Kde jste se o něm dozvěděl/a?

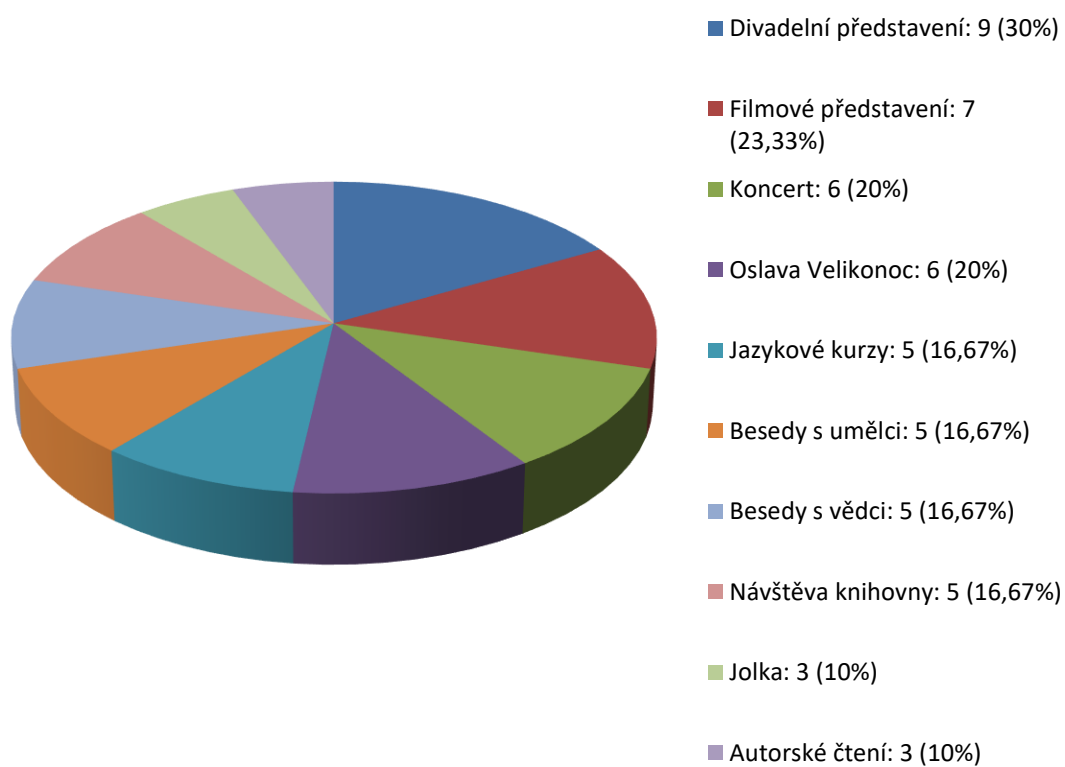
Co soudíte o úrovni propagace?

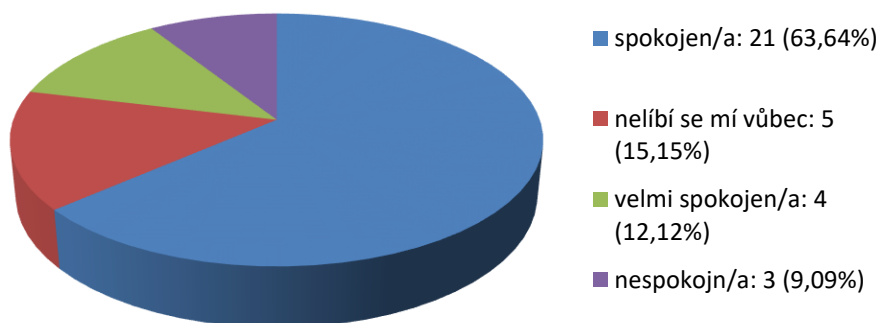
Účastníte se pravidelně jeho akcí?

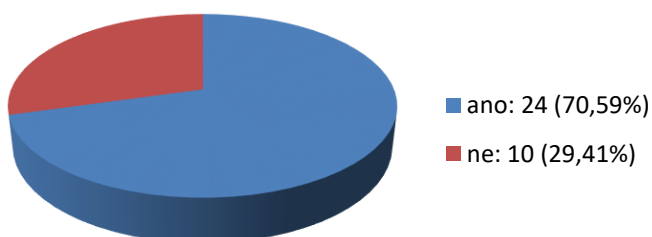
Jakých akcí se účastníte?

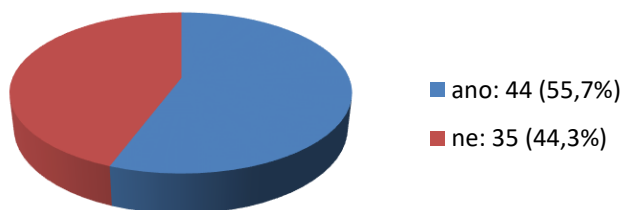
Jak jste spokojen/a s kvalitou akcí?

Doporučujete návštěvu svým známým?

Chtěl/a byste se dozvědět něco o ruské kultuře?

Zdroj: Vlastní zpracování podle šetření na www.vyplnto.cz. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/povedomost-verejnosti-o-cinn/>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Victoria Orlova

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Kulturní diplomacie Ruské federace na příkladu Ruského kulturního střediska vědy a kultury

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 47

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 13

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 30

Počet internetových zdrojů: 10

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek.